

tmmob şehir planlama mimar ve mühendisleri odası

HABER BÜLTENİ

Sahibi : Yusuf DEVELİOĞLU Adres : Konur Sokak 4/2
Sor. Yön. : Yusuf OKÇUOĞLU Yenişehir-Ankara

Tel. : 25 52 83/5 Sayı : 38

ARALIK 1980
OCAK 1981

ŞPMMO KENTİÇİ ULAŞIM KONGRESİNDEN ÇEKİLİYOR

15-16 Ocak 1981 günlerinde TMMOB Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi ile TMMOB Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası'nın ortaklaşa düzenledikleri «Kentçi Ulaşım Kongresi»nden odamız ŞPMMO çekilmiştir. Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi, kongreyi bundan sonra kendisinin yürüteceğini açıklamıştır. ŞPMMO, çekilme kararının gerekçesini şu şekilde aşağıda sunmaktadır :

Meslek odaları, öncelikle demokratik kitle örgütleridir. Bu meslek odalarının oluşturduğu üst örgüt TMMOB'dir. Demokratik kitle örgütü olarak odaların göstereceği etkinliklerin gelişmeye olacak katkısı TMMOB birlikteliğinden, onu tanımaktan, üst örgüt olarak görmekten ve onu desteklemekten geçer. Şu anki ortamda TMMOB, daha önceki yıllardaki etkinliğini ve öncülüğünü, yönlendiriciliğini göstermekten uzaktır. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Türkiye'de meslek odalarının bu durumdaki en öncül görevi, birlikteliği ve bütünlüğü TMMOB düzeyinde sürdürmeye çalışmak, bu örgütü bulunduğu çıkmazlardan kurtarmak, olması gereken yerine geçmesini sağlamaktır.

Meslek odalarının TMMOB'ni diğer onsekiz oda yanında bir ondokuzuncu oda olarak görmeleri ve bu görüş doğrultusunda kendi etkinliklerini koymaları dar grup çıkarları gözetilerek her örgütün kendi yolunda bağımsız yürütmesi, herkesin kendi başına davranması ve tek tek etkinlik göstermesi anlamına gelir ki, bu da dağılmayı, parçalanmayı ve sonunda yok olmayı getirir. Şu anda da TMMOB'ne bağlı odalardan bazıları bu tavrı içerisinde bulunmaktadır. Dışarıdan bakıldığında diğer meslek odalarını tümüyle unutmuş, TMMOB adlı bir üst kuruluş tanımaz duruma gelmiş görünümünü vermektedir. Bu tür örgütler yalnızca kendi dar gruplarının çıkarlarını öne çıkarmış, Türkiye'deki teknik elemanların bir bölümünün örgütü olduğunu unutmuş, kendi örgütlerinin tüm etkinliklerin başlangıcı ve sonucu olduğunu, doğrusu tüm örgütlerin merkezi ve tek doğru olarak görmekteyken. Böylesi bir anlayışın ürünü de uzlaşma ve anlaşma platformunu olanaksız kılmaktadır. Bu tür anlayışların gelecekte daha büyük sorunlar yaratacağı düşünülerek gerekli önlemlerin alınmasının gerekliliği yanında doğru yönde gelişmeyi gösterici çabalar da elbirliğiyle yapılmalıdır. Bu, tek tek tüm odaların, bunların üyelerinin ve TMMOB'nin, kendi üstlerine düşen görevleri benimsemeleri ve bu yöndeki ciddi uğraşları ile oluşturulabilecek bir ortamdır.

ŞPMMO, bu tür bir örgüt ve görev anlayışını kuruluşundan bu yana temel olarak almış, büyük bir bilinç ve kararlılıkla bu görüşünü her ortam ve konumda korumasını ve yaşatmasını bilmiş, tüm etkinliklerini de bu anlayışla gerçekleştirmiştir. 1980 yılının Aralık ayı içerisinde Makina Mühendisleri Odası

Ankara Şubesi yöneticilerinin önerisi ile düzenlenmesine girişilen «Kentçi Ulaşım Kongresi» de bu anlayışın ürünlerinden biridir.

Kongrenin yapılmasına bir hafta kala, tüm organizasyon işlemlerinin bitirildiği bir aşamada Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odasının bu tür önemli bir etkinliğin düzenlenmesinden çekilme kararı ilk bakışta anlaşılabilir. Fakat bu karara Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi yöneticilerinin, ŞPMMO temsilcilerinin getirdiği TMMOB Başkan'ının açılış konuşmasını yapması önerisi karşısındaki davranışlarının ayrıntılı tartışması sonucunda gelinmiştir.

Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi sözcüleri bu öneri karşısında şu tezi savunmuşlardır ki bu da odamızın sürekli karşısında olduğu ve 11 yıldır terkedilmesi yolunda uğraş verdiği bir görüştür.

«TMMOB artık geçerliliğini yitirmiş, gereksiz sayılabilecek bir örgüttür. Sağlıksız bir yapıya sahiptir. Böyle bir örgütün harekete geçirilmesi, etkinliğinin artırılması için yapılacak girişimler, ŞPMMO'nun onu oluşturan parçalardan biri olduğu ve ona sahip çıkılması gerektiği görüşü bu sağlıksız yapının sürdürülmesine yardım edecek, dahası kalıcılaşmasını sağlayacaktır.»

Böyle bir görüş, yukarıda belirttiğimiz gibi meslek örgütlerinin birlikte çalışmaları gereği anlayışına tümüyle karşı, mahkum edilmesi ve etkinliğinin yok edilmesi gereken bir anlayışın ürünüdür. Aynı anlayış daha sonra da yapılabilecek, ya da bir kaç kez daha yinelenirilecek olan bir «Kentçi Ulaşım Kongresi»nin yapılması gerekliliğini Türkiye'deki meslek örgütlerinin birlikteliğinin gerekliliği konusundan daha öne çıkarmaktadır. Doğaldır ki, bu tezin temelinde yatan anlayış, tek başına ön planda olmak, övgülerin yalnız kendisine olması gerektiği dar görüşünden başka birşey değildir. Böylesi bir bağnaz düşüncenin de TMMOB gibi bir örgütün reddine, terkedilmesine kadar gitmesi kadar doğal birşey de olamaz. «Kentçi Ulaşım Kongresi» daha sonra da yapılabilir ve dahası, gerekirse çok kez yinelenir. Önemli olan, örgütlenmeye yaklaşımdaki bu tür olumsuz tutumların yok edilmesi.

TMMOB'nin son dönemlerde içinde bulunduğu durumun eleştirisinin yapıldığı yer burası değildir. Ancak, ŞPMMO, kendi görüşleri doğrultusunda kendi üst örgütünü olumlu gelişmelere neden olacak biçimde eleştirmekten hiç bir zaman çekinmemiştir. TMMOB'ni kabullenmek, onu bir üst örgüt olarak görmek ve desteklemek, onu olduğunca, tümüyle her türlü bozukluk ve yanlışlıkları ile benimsetmek anlamına da gelmemelidir. ŞPMMO'nun TMMOB'ne olan yaklaşımı, anlayışı onun tümüyle dışlanmak ya da olduğu gibi benimsemek olarak değil, olumlu eleştiri ortamı içinde

BAŞYAZI

Kimileri «Kent Planlama Eylemleri kamu eli ile yapılmalıdır» sloganından hareketle ŞPMMO'nun, özel kesim olarak nitelenen ve çoğunluğu küçük üretici niteliğinde olan serbest plancılarının sorunları ile ilgilenmemesi gerektiğini savunuyorlar.

Bu görüşler, gerçeklik haline gelmiş bir sorunu kendi subjektif görüşlerinin gerisine atarak, bir meslek örgütünün görev ve sorumluluklarını gözardı ederek konuya yaklaşmaktadırlar.

Kent Planlama eylemlerinin kamu eli ile yürütülmesi, yerel yönetimlerin kendi planlama eylemlerinde söz ve karar sahibi olmaları bir meslek örgütü olarak ŞPMMO'nun savunduğu sloganlardır. Yerel Organlara, halka güvenmek, yerel kadroların, halkın eğitimi için yürütülecek çalışmalar böylesi bir sloganın hayata geçirilmesinde etken olacaktır. Ancak açıktır ki böylesi bir sloganın hayata geçmesi; merkezi ve yerel yönetimler arasında yetki ve görev bölüşümünün yeniden düzenlenmesi, halkın planlama faaliyetlerine katılımı, kent planlama da planlama kademelenmesine gidilmesi, yerel yönetimlerin kent planlama birimleri oluşturmaları uzun bir dönemi gerektirecektir. Ve yine kent planlama eylemlerinde kamu ve özel kesim ikilisi, piyasa koşulları uzun bir süre varlığını koruyacaktır.

Güncel olarak yanıtlamamız gereken soru; hayata geçmesi uzun bir dönemi gerektirecek ve aynı zamanda bir meslek örgütü olarak hayata geçmesindeki etkileme gücünün abartılmaması gereken bir slogana sığınarak, meslek topluluğunun büyük bir çoğunluğunu oluşturan serbest plancılarla ilgilenmemenin, onların sorunlarına eğilmemenin sonuçlarının ne olacaktır.

Kent planlama eylemlerinde merkezden planlama ve bunun ortaya çıkardığı örgütsel düzen artık, giderek kamu kuruluşlarında istihdam alanlarını kısıtlamaktadır. Kamu dışındaki kent planlama eylemlerinde meslek üyelerimizin yetki ve sorumluluk sorunu henüz çözülmemiştir. İş olanaklarının azalması meslekten kopmaları artırmaktadır. Çok düşük

(Devamı 7. Sayfada)

onun güçlendirilmesine, daha iyi, etkin bir düzeye ulaştırılmasına yöneliktir.

Tüm bu anlatılanların ışığında ŞPMMO'nun sözü edilen Kongre'nin yürütücülüğünden çekilmesi kararındaki haklılık ve doğruluk tüm diğer odalar ve tek tek üyeleri tarafından desteklenmeli, Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi örneğinde görülen sakat yaklaşımların destek görmemesi için gerekenler yapılmalıdır. Bu tür anlayışlar meslek örgütlerinin yararına değil, aksine zararına olacaktır.

1981'e GİRERKEN (YAYIN KURULU)

Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası on yaşını yeni tamamlamış, üye sayısı sınırlı, üye ödentilerinden başka geliri bulunmayan; ancak bu ve benzeri kötü koşulları özür olarak göstererek köşesine çekilmeye niyeti olmayan bir kuruluş, bir Meslek Odası. Günümüzün güç koşulları içinde planlama kavramını topluma kazandırmayı ilke edinmişlerin, dahası *halktan yana planlama* için üyelerini örgütlemeyi görev sayanların odası.

Kısıtlı olanaklar çerçevesinde SPMMO neler yaptı, neler yapmayı amaçlıyor? Temelde iki araçtan yararlanarak, meslektaşlarını güncel planlama sorunları çevresinde bütünleştirmeye ve tavır almalarını sağlamaya çalışıyor. Bu iki araç, bilindiği gibi, mesleki toplantılar düzenlemek ve yayın eyemlerinde bulunmaktır.

Odamız ilk kez 1974 Aralık ayında «Planlama ve Kentsel Altyapıda Yabancı Müdahalesi» konulu bir açık oturum düzenlemişti. Bu ilk denemenin önemli bir başarı sağladığı söylenebilir. Ancak o günlerde odamızın bir mekanının bile olmadığını anımsatmakta yarar var. 1976 Mayıs'ta Fizik Müh. Odası ile ortak bir mekan edinilinceye değin TMMOB'ye bağlı odalarla iki toplantı daha örgütlendi. (ki bunlardan biri Konut Kurultayıdır). Çoğunlukla Mimarlar Odası ile birlikte gerçekleştirilen ortaklıklarla 1978 Kasım'ına değin 2 panel, 2 seminer, 1 açık oturum ve 1 tartışmalı toplantı düzenlendi. 1978 ve 1979 Kasım'larında Dünya Şehircilik Günü çerçevesinde bu kez İstanbul'da ve İDGSA-Şehircilik Araştırma Enstitüsü ile birlikte «kolokyum»lar örgütlendi. Bu dönem artık SPMMO etkinliklerinin sıklaştığı bir dönemdir. Nisan 1979'da ODTÜ'de öğrenciler için «İmar Planlama» konulu konferans, Şubat 1980'de «Kent Plancıları Forumu» ve Aralık 1980'de de «İmar Planlama Semineri» odamızın tek başına gerçekleştirdiği etkinliklerdir.

Kuşkusuz bu tür etkinlikler ancak üyelerin aktif ve gönüllü katılımları ile gerçekleşebilir. Üyelerimiz bu tür katkılarını görev olarak nitelenecek durumundadırlar ve böylesi görevler zaman içinde çoğalacaktır.

Yayıncılıkta ise ilk girişim Kasım 1976'da «Araştırma Dizisi» başlığı ile gerçekleştirildi. Konu «Türkiye'deki Plancıların Meslek Durumları» idi. Bu diziyi Aralık 1978'de «İller Bankası Raporu» ve Nisan 1979'da «Türkiye'de İmar Planlama Süreci Eleştirisi» ile devam edildi. İlk «SPMMO Haber Bülteni» ise basit bir teksir halinde Temmuz 1977'de çıkartılmaya başlandı.

İlk 23 sayısı oldukça ilkel biçimde ve büyük özverilerle çıkan Bültenimiz giderek gerek biçim ve gerekse özünde aşamalar yaptı ve bugünkü durumuna ulaştı. Bu sayı dışında şimdiye değin 376 yazı yayınlandı Bültende. Bunların 159'u Odadan haberler ve duyurular, 57'si mesleki toplantılarla ilgili haberler, 15'i Oda basın açıklamaları, 14'ü TMMOB'den haberler, 9'u yönetmelikler ve 3'ü de çalışma programları idi. Geriye kalan 119 yazı (ki bu sayıda başlık ve yazarları ile birlikte bir dökümü verilmiştir) daha ayrıntılı haberleri, makaleleri, üyelerin planlama deneyimlerini ve tez özetlerini kapsamaktadır.

Gerçi biçimi ve içeriği değişti ama çıkarılması için özveri gereksinmesi değişmedi Bültenimizin. Bültenin 7. sayısından bu yana üye-

(Devamı 7. Sayfada)

İmar Planları Yapım ve Uygulama Semineri Yapıldı

SPMMO tarafından düzenlenen «İmar Planları Yapım ve Uygulama Süreci» semineri 18-19 Aralık 1980 tarihlerinde ODTÜ Kütüphane salonunda gerçekleştirildi.

Seminerde sunulan bildirilerin kapsamlı ve çeşitliliğine karşın katılımdaki azlık, son zamanlarda seminerlere olan duyarsızlığın uzantısıdır.

1.5 günde bildirilerin tartışıldığı seminer, 2. gün öğreden sonra yapılan panel ile sonuçlandı.

Sunulan bildiriler ve içerikleri özetlenirse :
— Ülkemizde imar Planlarının Geçmişi (1940 sonrası, Analitik Bir Tarihçe) İlhan TEKELİ
Konuşmacı 1945'ler sonrasını 4 döneme ayırarak bunlardan ilk iki dönemin yapısal, kuramsal ve kent pl. pratiğinin özelliklerini aktardı.

Bu dört dönem :

1. 1945 - 1955
2. 1956 - 1963
3. 1963 - 1973
4. 1973 - 1980 dönemleri

— İmar mevzuatının Değerlendirilmesi —

Tamer GÖK

Yürürlükteki imar mevzuatını, statik ve özgün niteliğe sahip imar hukuku, imar kanunu gibi, statik alanın genele yasaları, istimlak kanunu gibi, ve dinamik bölüm (Yönetmelik ve yargısal kararlar) olmak üzere üç bölümde inceleyen konuşmacı bildirisinin sonunda plancının imar hukukuna bakış açısının nasıl olması gerektiği konusundaki düşüncelerini aktardı.

— İmar Planlarının Yerini Alabilecek Sistemler Önermekte Gözenen Tıkanıklık —

Tuğrul AKÇURA

Konuşmacı günümüzde kentlilerin 1/3'ü için yapılan imar planlarının geçerliliğini ve anlamını yitirdiğini vurgulayarak imar planlarını bırakmamız gerektiğini belirtti. Yalnız yolları bırakıp gerisinde halk nasıl isterse o şekilde yerleşsin veya yerel idarelere büyükçe arsalar verip onları ne şekilde kullanırsanız kullanın şeklindeki çıkış yollarını tartışmaya açtı.

— Bugünkü sistem ilişkileri içinde planlamada yatay-dikey ilişkilerin kurulması ve bir Planlama Örgütü şeması üzerine —

Güven BİLSEL

İmar planları daha geniş bir çerçeve içine oturtularak 6 aşamalı bir planlar dizisi önerildi. Bunlar :

- Ülke fiziksel yerleşme düzeni planlaması
- Bölge - alt bölge - metropoliten bölge planlaması
- Çevre düzeni
- (Metropoliten Alan) Kent bütünü planlaması
- Kent planlaması
- Yerel planlama

olarak belirtildi ve özellikleri verildi.

— Planlamada Halk Katılımı, İzmit örneği

Aydan BULCA

Toplumumuzda katılımın bir fanteziden ileri gidemeyeceği vurgulanarak farklı süreçlerde ne tür katılımların söz konusu olabileceği aktarıldı. Bu aşamada halkı katılmaya planlılar olarak bizim zorladığımız ve bu nedenle yöntemin iyi geliştirilmesinin gerekliliği üzerinde duruldu ve İzmit örneğinde ne tür bir katılımın gerçekleştirilebileceği belirtildi.

— Panel Başkanı İlhan Tekeli'nin ilk konuşma sırasını verdiği Ahmet Menderes İller Bankasının imar planları konusunda son dönemde geliştirdiği yöntemleri aktardı. Diğer panel üyesi Rifat Türkkkan, imar planlarının piyasa mekanizması içindeki yerini vererek seminerde tartışılan konuların bir değerlendirilmesini yaptı. SPMMO yönetim kurulu adına panele katılan Çağatay Keşkinok, genel planlama stratejisinin örgütsel düzenle ilişkisinin önemini vurgulayarak, planlamanın bir araç olduğunu ve yerel yönetimlerce yapılması ilkesini savundu.

Piyasa mekanizması içinde plancının sorunları ve sürece yabancılaşması olayı üzerinde durdu.

Panel yöneticisi İlhan Tekeli, ülkemizde genelde var olan alternatifsizliğin planlama olayına da yansımalarını savundu.

— 42. Madde ve Uygulama örnekleri —
Ömer KIRAL

Konuşmacı 42. Madde uyarınca % 25'e kadar bedelsiz alınan düzenleme ortaklık payının, yoğunluk ve kamulaştırılacak alanın büyüklüğüne bağımlı olarak, % 25'in çok altına düşebileceğini belirtti. Ankara'da Ayrancı ve Balgat'tan verdiği iki uygulama örneği ile konuyu açıkladı.

— İmar Planları elde Ediliş Yöntemlerine Karşılaştırmalı bir Bakış — Dumrul YAVAŞ
Bildirici geçmişteki planlama pratiğini kısaca aktararak, kırsal nitelikli küçük yerleşmelere, ki bunların nüfus kaybettiklerini istatistiki olarak belirtti, plan yapımının kayıp olduğunu ileri sürerek Bakanlık, Banka ve Belediyece yaptırılan planların etken ve uygulanabilir, kentin özelliklerini içeren, dinamik ve esnek olma kriterlerinde dikkate alınması gerekliliğini savundu. Son dönemde İller bankasınca geliştirilen özel sözleşmeli planlar kapsamında Tuzla-Darıca somutunda örnekleri aktardı.

— Kent Planlamasında Merkezcil ve Yerel Yönetimler Dengesi Açısından İngiltere ve Fransa'daki Deneyimlerin Sergilenmesi —

Sefâ ERKÜN, Esin KÜNTAY,
Haydar KARABEY

Sefâ Erkün tarafından aktarılan bildiride konuya yaklaşım belirtildikten sonra İngiltere için planlamaya ilişkin yasalar, planlama otoriteleri ve plan türleri verildi. Fransa aktarıldıktan de, Fransa'da planlamanın tarihsel aşamaları, örgütlenme biçimi ve uygulamaları üzerinde duruldu.

— İmar Planları ve İklim Elemanları —

Ali AYDEMİR, Azmi TAVLI

Azmi Tavlı tarafından sunulan bildiride iklim elemanları açıklanarak sonuçta kuruluşların yapması gerekli çalışmalara yönelik öneriler aktarıldı.

— Türkiye'de İmar Planı Ön Çalışmalarının Tarihi Gelişimi ve Çıkmazları —

Selçuk YENER, Perihan KİPER

Perihan Kiper tarafından aktarılan bildiride, tarihsel süreç içinde 1970'lere kadar süren plan çizme fetişizminin daha sonra araştırma fetişizmine dönüştüğü ve uygulamanın hep geri plana itildiği üzerinde duruldu. Tarihsel süreç içinde araştırma yaklaşımlarına değinilerek sonuçta planlama süreci ve yöntemine ilişkin bir model önerisi getirildi.

GÜNÜMÜZDE ENERJİ KONUSUNDA GELİŞMELER

(37. Bültenden Devam)

Ferzan BULCA
(Şehir Plancısı)

3. Jeotermal Enerji: Jeotermal kaynaklar, zaman içinde yeraltında oluşan sıcak su buhar veya su buharlarıdır. Ancak, yapılmakta olan yeni araştırmalara göre kuramsal olarak radyoaktif minerallerin (Plütonlar) zaman içinde yavaş bozulması sürekli ve güvenilir bir ısı kaynağı oluşturmaktadır. Jeologlar, plütonların altında suya geçirimsiz tabakalar (aquifer) olduğuna inanmaktadırlar. Böylelikle, yüzeyden pompalanan su ısıtılıp tekrar yüzeye çekilebilecektir. Bu yöntemle 1070 °C ısı elde edilebileceği ileri sürülmektedir.

Ancak günümüzde düşük ısıli kaynaklar olarak adlandırılan jeotermal enerji kullanılmaktadır. Budapeşte'de 6000 konut, Paris Havzasında 17500 apartman ve 4600 konut birimi jeotermal enerji ile ısıtılmaktadır. Macaristan'da 100.00-200.000 konutun jeotermal enerji ile ısıtılması hedeflenmiştir. Creil (Fransa)da 4000 apartman jeotermal enerji kullanılarak yılda 4800 ton fuel-oil tasarrufu sağlamıştır.

Isıların hızla kaybolması nedeniyle jeotermal suların kaynaklarından uzak mesafelere ulaştırılması olanaksızdır. Elektrik üretimi için kullanıldığında olası en uzun mesafe 2-3 km. dir. Tarımsal kullanım ve mekan ısıtmada kullanılması halinde ise daha uzun mesafelere taşınabilmektedir. En uzun mesafe 20 km. ile İzlanda'da görülmektedir. Jeotermal enerjinin elektriğe çevrilmesi maliyeti arttırıcı bir rol oynadığından doğrudan kullanımı tercih edilmelidir. Bunun sonucu olarak yerleşmelerin jeotermal enerji kaynakları çerçevesinde kurulması öngörülebilir. Ancak yeterli ekonomik ve teknolojik altyapıyı varlığı gerekli olmaktadır. Deneyimler jeotermal enerji kullanımının maliyetinin, ham petrol, gazyağı ve dizel yakıtından daha az olduğunu göstermiştir.

Türkiye'de jeotermal enerji ile ilgili ilk çalışmalar 1961 yılında Batı Anadolu Bölgesindeki araştırmalarla başlamıştır. 1967 yılında Birleşmiş Milletler ile ortak çalışmaya girilmiş, 1968'de ilk sondaj Mendere Nehri Vadisi'ndeki Kızıldere yakınlarında yapılmıştır. Burada civalı sıcak su kaynakları (100 °C) yaygın olarak bulunmuştur. Kızıldere'de 7 sondaj yapıldıktan sonra, Kızıldere'nin güney-batısında bulunan Tekkehamam'da da bir sondaj yapılmıştır. Sonuç olarak 300-400 m. ile 600 m.'den daha derinde sıcak su rezervleri bulunmuştur. Her kuyudan 25000 kg/saat ile 300.000 kg./saat (ortalama 150.000 kg./saat) jeotermal sıvı alınmakta ve bu miktarın % 10'u buhar olarak çıkmaktadır.

Topraktan çıkan doğal buhar yoğunlaştırılamayan çeşitli gazlar içermektedir. Bu gazların çevreye yayılması sonucu kötü koku çıkması engellenememektedir. Zehirli ve fosil yakıt tesisleri ile karşılaşılacak kadar zararsızdır.

4. Fusjon: Fusion enerjisi hidrojen çekirdeğinin çeşitli kimyasal reaksiyonlar sonucu «Helyum çekirdek ve 2 protonu» oluşturmaya ile üretilmektedir. Bu devam eden süreç sonucu çıkan yan ürün, enerjidir. Bu sürecin işleyebilmesi için hidrojenin çok düşük bir yoğunlukta (deniz yüzeyindeki yoğunluğun 1/100'ü kadar) bulunması ve 55.000.000 °C'a kadar (güneş sıcaklığının beş katı) ısıtılması gerekmektedir. Fusion çalışmaları 25 yıldır, Princeton Üniversitesi Planlama Fiziki Laboratuvarlarında sürdürülmesine karşın gerçekleştirilebilirliği konusunda kesin bir yargıya varılamamıştır.

5. Güneş Enerjisi: Düz levha toplayıcılar ve heliostatlar (güneşi takip eden aynalar) olmak üzere iki tür toplayıcı vardır. Düz levha toplayıcılar sabit heliostatlara göre daha ucuz ve basittir. Buna karşın istenildiği oranda (100 °C'ın üstüne çıkılamamaktadır.) yüksek ısı vermemektedir. Bunun yanı sıra hava bulutlu olsa bile yaygın ve kırılmaz güneş ışınlarını toplayabilmekte ve ileri teknoloji gerektirmektedir. Bu da maliyeti arttırıcı bir rol oynamaktadır. Güneş enerjisinin ısıya çevrilmesinde gerek atmosferde gerekse toplayıcıardaki kayıplar nedenj ile ısıya dönüşen ortalama güneş enerjisi 6-10 w/900 cm² olmaktadır.

A. Heliostat Denemeleri: New Mexico gölünde Albuquerque yakınlarında yapılan çalışmalar sonucu 300 heliostat 40 ha. bir alana yerleştirilmiştir. Heliostatların odak noktasında bulunması bir kulenin üstündeki kazanda yansıtılan güneş ışınları ile su kaynatılmaktadır. Bu şekilde elde edilen su buharı elektrik üretilmektedir. Buharın sıcaklığı 538 °C'a çıkmakta ve 6,5 megawatt gücünde elektrik enerjisi elde edilmektedir. Bu çalışma daha geliştirilerek California Brastow yakınlarında denenmiş ve 10 megawatt enerji elde edilmiştir. 100-300 megawatt enerji üretilmesi için çalışmalara devam edilmektedir.

B. Kimyasal Toplayıcılar: Burada kullanılan heliostatların herbirinin odak noktasına bir bobin yerleştirilmiştir. Bu bobinlerin içinden geçerken ısınan kükürt trioksit (SO₃) gazı katalizörden geçirilerek kükürtdioksit ve oksijene ayrıştırılmakta, ve güç merkezine gazlar birleşirken gazın ayrışırken emdiği ısı dışarıya çıkmaktadır. Bu şekilde iletişim sırasında ısı kaybı en aza indirilmiş olmaktadır. SO₃ gazı enerji sinj depolama ortamı olan entetik tuzlara geçirmektedir. Doğayla bu sistemin en büyük özelliği ısıyı depolayabilmesidir.

C. Büyük Parabolik Ayna: Oderillo (Fransa)da kullanılmakta olan bu yöntemin en büyük özelliği güneş enerjisini iki aşamada toplayıp yansıtıyor olmasıdır. Dev aynanın çevresindeki heliostatlar ışığı doğrudan aynanın merkezine göndermektedir. Parabolik aynalar ışıkları güçlendirmekte ve odak noktasındaki kaynatıcıda yoğunlaştırmaktadır. Buradan elde edilen buhar (3870°C) ile jeneratörleri çalıştırmaktadır. Sistemin elektrik çıktısı ise 1 megawatt olmaktadır. Fransa'da bu yöntem metalleri eritmekte kullanılmaktadır.

D. Fotosel: Fotoseller aracılığı ile güneş enerjisi doğrudan elektrik enerjisine çevrilebilmektedir. En fazla 250 bin watt çıkabilmektedir. Ancak, fiziksel sınırlayıcılar fotovoltaiik pillerin teorik verimliliğini % 25'in altında tutmaktadır. Fotosellerle birlikte depolama pilleri kullanılmaktadır. Bu piller, gündüz fotosellerin ürettiği elektrik ile şarj etmektedir. Depolama kapasitesi

2000 kw/saat'tir. 24 saat tam güçle elektrik sağlayabilmektedir.

E. Uzak Enerji İstasyonları: NASA ve Amerikan Enerji Organizasyonu (ERDA)'nın verdiği siparişe göre Boeing Firması bu konuda ciddi araştırmalar yapmaktadır. Uzaya yerleştirilecek 45 enerji istasyonu ABD'nin tüm gereksinimi karşılayabilecektir. İstasyonların uzaya yerleştirilmelerinin nedeni güneş enerjisinin yeryüzüne erişinceye dek uğradığı kayıpları ortadan kaldırmaktır. Üretilen elektrik enerjisi mikro dalgalar halinde uzadaki antenden yeryüzündeki antene gönderilecek mikro dalgalar dünyada yeniden elektrik enerjisine dönüştürülecektir.

Projenin maliyeti şimdilik tüm Apollo-Ay programı için harcanan paranın 2.5 katı öngörülmektedir. Dolarıyla diğer tüm enerji elde etme yöntemlerinden daha pahalıya mal olacaktır. Bu nedenle bugün için projenin gerçekleşme olasılığı oldukça düşük görülmektedir.

F. Birim Konutların Güneş Enerjisi ile Isıtılması: Konuta sağladığı hizmet miktarı ve güneş enerjisi kullanılırken tüketilen güneşsel olmayan enerji miktarına göre güneş sistemleri ikiye ayrılmaktadır.

Aktif güneş sistemleri, bugün kullanılmakta olan ısıtma ve soğutma sistemleridir. Bu tür sistemlerde yardımcı olarak fosil yakıt veya elektrik ısısı güneşli olmayan saatlerde veya depoda yeterli ısının olmadığı zamanlarda kullanılmaktadır.

Pasif güneş sistemlerinde ise aktif güç birimi kullanılmamaktadır. Bu sistemlerde konutun ısıtılmasında yapıya kazandırılan termal özellikler yönlendirme ve mimari tasarım araç olarak kullanılmaktadır. Kuramsal olarak başka bir güç kaynağına gereksinme duymayan pasif ısıtma ve soğutma sistemleri olası olduğu halde pratik kullanımı yaygın değildir. Her iki sistemin ayrı ayrı kullanılması yerine, her ikisinin birlikte kullanılması olumlu sonuçlar verecektir. Çünkü aktif güneş sistemleri (çatıda düz levha toplayıcılarının kullanılması) konutun tüm enerji gereksinmesinin ortalama % 75'ini karşılamaktadır. Bunun yanı sıra konutun pasif olarak güneşten yararlanacak şekilde inşa edilmesi ikincil bir enerji kaynağına duyulan gereksinmeyi iklime göre ya azaltacak veya ortadan kaldıracaktır.

Tüm dünyada yaşanan enerji sorunu ülkeleri yeni enerji kaynakları aramaya itmiştir. Bunun sonucunda geliştirilen yeni enerji kaynakları içinde görece yaygın kullanımı ile güneş enerjisi başta gelmektedir.

Türkiye ve diğer birçok ülke için sorun enerji kıtlığının yanı sıra petrol kaynaklarına sahip ülkelere olan bağımlılıktan kaynaklanmaktadır. Bu ne-

(Devamı 8. Sayfada)

Türkiye'de Tarihi Çevre Korunmasının Geçirdiği Dönemler

Yıldız OKÇUOĞLU
Şehir Plancısı

TARİHİ ANITTAN - KÜLTÜREL VARLIKLARA GEÇİŞ

Uluslararası düzeyde "tarihi anıt" kavramının geçirdiği değişikliğin en somut belgesi, 25-31 Mayıs 1964 yılında Venedik'te toplanan ikinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresinde kabul edilen "Tarihi Anıtlar ve Yerleşmelerin Korunması ve Onarımı için Tüzük" yada kısaca Venedik Tüzüğüdür. Tüzüğün benimsenmesiyle "Tarihi Anıt" deyiminin kültürel varlıklar (1) yönünden değişimi onaylanmıştır. Böylece, "tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız sanat eserlerini değil, ayrıca zamanın geçmesi ile kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de içine alır" (2)

Venedik Tüzüğü; 5805 sayılı yasa gereği kurulan ve mimari ve tarihi anıtların koruma, bakım, onarım, restorasyon ilkelerini belirlemekle ve anıt çevresini ilgilendiren her tür konuda karar vermekle görevlendirilen Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 24 Eylül 1967 gün ve 3674 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Böylece, uluslararası düzeyde olduğu gibi Türkiye'de de tarihi anıt kavramı, kırsal ya da kentsel yerleşmeyi içine alacak biçimde genişletmiştir. Bu gelişime, 1973 yılında yürürlüğe konulan 1710 sayılı Eski Eserler Yasası ile devam edilmiştir. Yasa, Eski Eserler başlığı altında anıt, külliye ve «sit»lerin varlığını yasal olarak benimsemiştir. Eski Eserler deyimine içine giren sit, «homojen oluşları ve özellikleri tarihi, estetik, bilimsel, ekolojik, etnografik, edebi veya efsanevi önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatla insanların müşterek eseri olan topoğrafik bölgelerdir.» (3)

Yukarıda kısaca üzerinde durulmaya çalışılan, korunacak değerlerin kavramsal olarak geçirdiği değişikliği belgeleyen 1967-1973 dönemi öncesini ve sonrasını, kavramın yarattığı etkiler nedeniyle iki ayrı bölümde incelemek gerekmektedir. Bu dönemlerde korunacak varlıklar, tanımları, ölçekleri, koruma amaçları ve halkın konuya sahip çıkması açısından büyük farklılık göstermektedir.

1967-1973 DÖNEMİ ÖNCESİ

Tarihi Çevre Korunmasının ve bilincinin Türkiye'deki oluşumunun incelenmesi sırasında, 1967-1973 yıllarına değin tek bir tutumun geçerli olduğu savunulamaz. Ancak bu dönemde «Tarihi Anıt» olarak belirlenen yapıların tanımları, bu yapıları korumaktan beklenen amacı ve bu amacı gerçekleştirmeye yarayan yasal, yönetsel ve parasal boyutları genelleme olasıdır.

DÖNEMİN ANIT TANIMI :

Bu dönemde korunacak çevre, anıt ve yakın çevresidir. Üstün bir sanat değerine, önemli bir tarihsel niteliğe sahip olan yapılar anıt olarak belirlenmiştir. Anıt olarak belirlenen yapılar genellikle özel mülkiyette bulunmayan, toplumun sosyal ve kültürel altyapısını oluşturan, dinsel yada yönetsel, cami, türbe, saray, han, hamam, kervansaray, köprü, çeşme, sebiller gibi kamu bayındırlık hizmetleri olan yapılar-
dır. Bunlardan bir kesimi günümüzde özgün

işlevleri dışında kullanılmaktadır. Anıtların çok büyük bir bölümü merkezi yada yerel yönetimlerin mülkiyetindedir.

Ayrıca, tarihin belirli dönemlerinde yaşanmış olan, ancak günümüzde kullanılmayan arkeolojik alanlar da, anıt kavramı içinde değerlendirilmektedir. Anıtların koruma amaçlı seçimleriyle ilgili ölçütler tanımlanmıştır ve belirgindir. Vakıflar Genel Md. ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Md. tarafından anıtsal nitelikli tek yapıların saptama ve belgelemeleri çoğunlukla yapılmıştır. Yapılmamış olsalar bile bu yapılar, halk tarafından anıt olarak benimsenmektedir.

DÖNEMİN ANIT KORUNMASINDAN AMACI :

Anıt değerli yapıların korunmalarından amaç, genellikle ya dinsel değere dayanır yada politik bir tercihi yansıtır. Örneğin camiler, türbeler, çeşmeler, sebiller dinsel nedenlerle; antik kalıntılar özellikle Anadolu kültürünü belgelemek amacıyla korunmaktadır. Ayrıca pek çok anıtsal yapının korunmasının amacı üstün bir sanat değerine sahip olmasıdır. Anıtsal yapılar genellikle süslü ve işlemelidir.

DÖNEMİN ANIT KORUMASINDA YÖNETSEL VE YASAL ARAÇLAR :

Tanımlanmalarında kullanılan ölçütleri belirgin olan, toplumun hemen her tabakasınca benimsenmiş dinsel, politik ve sanat açılarından korunan anıtlar sayısal olarak da sınırlıdır. Genellikle yerel yada merkezi kamu kuruluşlarının sahipliğinde olan yapılar «Asarı-Atika Nizamnamesi»ne göre korunmakta, 1951 yılında kurulan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurul kararlarıyla, korumanın, onarımın niteliği ve tekniği denetlenmektedir. Anıtların korunmasından sorumlu kuruluşlar yasaların ve Anıtlar Yüksek Kurulunun belirlediği ilkeler doğrultusunda çalışmaktadır. Bu dönemde, doğrudan anıtların korunmasıyla ilgili yasal ve yönetsel araçların yanında, İmar Yasası ve ilgili tüzükler de kullanılmaktadır. İmar planlama süreci içinde anıtların çevreleri en az 10 m. açılıp, yeşil alan veya meydan haline getirilmekte, yeni yapılanmalara anıtlara en az 10. yaklaşma sınırı bırakma zorunluğu konulmaktadır.

Bu döneme kadar, anıtlar ve çevreleri, ekonomik zorunluklar bir yana bırakıldığında hemen hemen toplumun her kesiminde benimsenmekte ve korunmaları desteklenmektedir. Bu dönemde anıtları ve çevreyi bozucu nedenlerden en önemlisi doğanın etkisiyle olan eskime ve düzenli bakımın olmayışı veya bilinçsizce yapılan onarım ve katkılardır.

Halkın kabul edeceği nitelik (kamu mülkiyeti) ve ölçekte olan anıtların korunmaları, yaşatılmaları, halkın kültür düzeyi ve tarih bilinci ile de uyumludur. Bu yapılar koruma amacıyla tescil edilseler de edilmeseler de korumayla doğrudan ilgili kurum ve kişilerin dışında da anıt olarak benimsenmek te, çok zorlayıcı ekonomik nedenler dışında (yada yanlış onarım vb.) korunmaya çalışılmaktadır.

Genelde; özel mülkiyette olmayan, seçim ölçütleri belirgin olan ve sayısal olarak kavranabilen ölçekteki anıt koruması, yeterli teknik düzeyde olmamasına ve parasal araçların kısıtlı olmasına karşın, dönemin anlayışı halkın çıkarlarını zedeleyici bir koruma anlayışı değildir.

1967-1973 DÖNEMİ SONRASI

1973 sonrası dönemi, tarihsel anıt kavra-

mındaki olumlu gelişme nedeniyle, uzun geçmişe karşılaştırılamayacak oranda çağdaş bir niteliğe sahiptir.

Anıtları çevrelerinden soyutlayarak teker teker korumanın, toplumların çevrelerini oluşturmalarına yeterli katkıda bulunamayacağı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Ayrıca, anıtsal değer taşınasalar da, kültürel değere sahip olan yapı gurupları, kırsal ve kentsel yerleşmeler, toplumun gerçek mirası sayılmaktadır. Dolayısıyla tarihsel anıttan kültürel varlıklara genişleyen koruma, anlamlı ve gereklidir.

Ancak 1973 sonrası koruma çalışmaları, kısa geçmişine karşın özellikle yarattığı büyük tepki açısından önem kazanmaktadır. Geçiş döneminde başlayan ve 1975 yılından bu yana hızlandırılan, Kültür Bakanlığının eski eser ve sit alanı saptama ve belgeleme çalışmalarıyla kentsel alanlarda ve kıyılarda bir çok alan, «sit» olarak saptanmış, sit içinde korunacak yapıları belirleyen ve gelişmeyi kısıtlayan imar ve mimari biçim denetimi getirilmeye çalışılmıştır. Ancak sürdürülen bu koruma uygulaması halkın çıkarları ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle içinde halen yaşayan ve özel mülkiyette bulunan yapıların ve alanların, tarihsel anıt olarak nitelenmesi, kavramın çağdaş niteliğine karşın bu yörede yaşayan halkın çıkarlarını zedeleyici olmakta ve dolayısıyla halka rağmen yapılan bir eylem haline dönüşmektedir.

Bu dönemde, anıtların niteliğindeki en önemli değişim, özel mülkiyet ve kitlelerin bu hakkı kullanma biçiminin kısıtlanması olmaktadır. Anıtların özel mülkiyeti, dönemin eski eser tanımında, korumanın amacına ve kurumsallaşma düzeyinde görülen gelişmelerin temel nedeni olmaktadır. Genellikle halk tarafından benimsenmeyen koruma, bu dönemdeki biçimiyle, özel mülkiyetin kullanımını kısıtlamakta ancak karşılığında değer yaratıcı hiç bir eylem getirmemektedir.

DÖNEMİN ANIT TANIMI :

Kültürel varlıklar deyimini ile belirtilen ve Venedik Tüzüğünde «belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel yada kırsal bir yerleşme» olarak tanımlanan, 1710 sayılı yasada sit, doğal sit, tarihi sit, (arkeolojik sit hariç) olarak geçen terimlerin kapsamı belirgin değildir. Hemen hemen tüm yerleşmelerde (kırsal yada kentsel) yasada belirtilen çok genel niteliklere uyan yapılar bulunmaktadır. Akademik kuruluşlarca olsun, Anıtlar Yüksek Kurulu'na veya Kültür Bakanlığı'na olsun korunacak kültürel varlıkların neler olduğu ile ilgili ortak bir ölçüt geliştirilememiştir. Tanımdaki belirsizlik ve ölçütlerin bulunmaması nedeniyle ortaya çok önemli bir ölçek sorunu çıkmakta, birçok yerleşmedeki mevcut yapılar kültürel varlıklar tanımı içine girmektedir. Bu biçimiyle kültürel varlıkların saptanması ve belgelenmesi olanaksız görülmekte ve gittikçe artan sayısal boyutlara ulaşacağı beklenmektedir. Saptama ve belgelemeye karşılaşılan zorluklar ise sorunun boyutunu büyütmede ülke koşulları bakımından, koruma araçlarının yönlendirilmesi ni engellemektedir.

DÖNEMİN ANIT KORUMASINDAN AMACI :

Tanımlanması çok genel olarak yapılan, nelerin bu kapsama girdiğini belirleyen ulusal seçim ölçütleri geliştirilemeyen kültürel varlıkların büyüklüğü belirgin değildir. Bu belirsizlikle birlikte korumanın amacı bu alanları yalnızca sanat eseri olarak korumak değil, toplumun kültürel mirasını ve tarihini belgelemektir. Ayrıca, korumanın amacını henüz üzerinde tartışmalar sürdürülen, kültür kavramıyla belirlemek zorunluluğu vardır ve bu durum toplumun tümüyle benimseyeceği ortak amacın

oluşmasını engellemektedir. Henüz içinde yaşanılan alanlar doğal eskime, konut içi ve çevre yaşam koşullarının düşüklüğü nedeniyle, kültürel varlıklar olarak benimsenememektedir.

DÖNEMİN ANIT KORUMASININ YASAL VE YÖNETSEL ARAÇLARI :

Nitelikleri ve boyutu büyük ölçüde değişen korumanın, örgütlenmesi kurulmamıştır. Bu dönemde yeni bir koruma anlayışı getirilmesine rağmen mevcut kurumsallaşma ve örgütlenme değiştirilmemiştir. Bilimsel olarak doğru olan ve çağdaş nitelikli çevre korunması ülkemizde günümüzdeki uygulamalarla bütünüyle yanlış ve hatalı bir hale gelmiştir. Nasıl korunacağı belirli olarak ortaya konulamayan tarihi varlıklar, başından kamunun finansman gücünü aşmış durumdadır. Aktif koruma diye; sit alanlarında Anıtlar Yüksek Kurulu ve Kültür Bakanlığınca, yeni yapılanmanın proje denetimi yapılmaktadır.

Tüm bu olumlu olmayan gelişmelerin yanında, Eski Eserler Yasasıyla, Kültür Bakanlığının önemli bir görevi olan Eski Eser saptama ve belgelemesinde, 1973 yılından günümüze sürekli çalışılmasına ve büyük ölçüde ülkenin her yanında çalışma yapılmasına karşın, gelecek 5 - 10 yılın içinde tüm ülke çapında belgelemenin elde edilmesi olanaksız görülmektedir. Çünkü, bu eylemi yönlendiren ve nelerin koruma kapsamına alınıp, nelerin alınmadığının ölçütü geliştirilememektedir. Koruma amaçlı saptama yapılan bir yerde, kısa zaman aralıklarıyla yeniden çalışıldığında değişiklikler olmakta, yeni alan ve yapılar eklenirken, bazıları çıkarılmaktadır.

Tüm ülke belgelenmesinin elde edilmesinin çok uzun bir süre alacağı görülmekte iken, şimdiden çok büyük boyutlara ulaşan ve ölçeği kendisi ile ilgili kurumların örgütlenme ve kadro düzeyini aşan kültürel varlıklar, ölçekleri nedeniyle de çok farklı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

1967 - 1973 dönemi öncesi tarihi anıtların korunması bütünüyle kamudan beklenen bir görevdir. Ancak kültürel varlıklar çoğunlukla günümüzde hala içinde yaşanılan özel mülkiyetteki alanlar olmasıyla ve ölçeklerinin anıtlarla karşılaştırılamayacak kadar büyük olması nedeniyle zorunlu olarak halkın katılımını, desteğini ve aktif korumayı, benimsemesini gerektirmektedir. Aktif koruma; bu yapılara, içinde yaşayan ve sahip olan kitlelere dönüşüm sağlayıcı yaşama olanağının verilmesi ile gerçekleştirilecektir.

Anıtsal yapılardan, sivil mimarlık örneklerine ve yerleşmelere genişleyen koruma, bugün, yine 1967 - 1973 dönemi öncesi Kurumlardan beklenilmektedir. Kurumlar ise tarihi anıtların korunmasına yönelik örgütlenmiştir. Örneğin, Anıtlar Yüksek Kurulu, 1973 yıllarına kadar, ayda iki gün toplanarak anıtların korunması ve çevrelerinin düzenlenmesiyle ilgili ilkeleri belirleyebiliyor, örneklerle ilgili karar verebiliyor idi. Bu döneme kadar, Kurula iletilen konuların ortalama aylık sayısı 20 dolayında iken, günümüzde, örgütlenme biçimi değişmeyen bu kurumdan, ayda 150-200 konuyla ilgili görüş belirtmesi istenilmektedir. Niteliksel değişme bir yana bırakıldığında bile sayısal olarak bu ölçekte karar üretilmesi olanaksızdır.

Ayrıca, nelerin korunacağını belirten ancak, nasıl korunacağı konusunda tüzükler ve yönetmelikler ile desteklenmeyen Eski Eserler Yasası gereği, Kültür Bakanlığı içindeki örgütlenme bütünüyle, eski eserlerin saptanmasına ve saptanılan yapıların ve sit içindeki yeni yapılanmanın denetimine yöneliktir. Vakıf mül-

kiyetinde olmayan anıtların bakım ve onarımlarını, arkeolojik alanlardaki kazıların denetimini yapan Kültür Bakanlığı, çevre ölçeğinde koruma ile ilgili olarak kısıtlama ve denetleme yapmak amacıyla örgütünü geliştirmektedir.

Bu dönemde getirilen önemli bir adım, kültürel varlıkların korunmasının kırsal ve kent-sel tüm yerleşmeleri kapsamıyla ülkedeki fiziksel planlama çalışmalarıyla bütünleştirilmeye çalışılması olmuştur. Bu nedenle Kültür Bakanlığı, belgeleme çalışmalarını, imar planı yapımını yürüten İller Bankasının ve diğer plan yapan kuruluşların çalışma alanlarına yöneltmiştir.

Belgeleme çalışmaları, büyük ölçüde, planlama çalışmalarına veri üretmeye yönelik olmasına karşın, mevcut koşullarda bu ilişkinin plan yapım süreci ile dengeli biçimde yürütülmesi başarılamamaktadır.

ÇEVRE ÖLÇEĞİNDE KORUMA ÇABASINA İLKESEL DÜZEYDE BİR YAKLAŞIM

Açıkça görülmektedir ki, halkın önemli ölçekte tepkisini çeken günümüz koruma çabaları büyük ölçüde hatalı bir yoldadır. Ülkenin çoğu fiziksel görüntü olarak korunmak istenilmektedir. Bu amaçla, korumanın imar planlarıyla ilişkisi kurulmaya çalışılmaktadır. Çevre ölçeğinde koruma, kavram ve amaç olarak çağdaş ve bilimsel gerçeğe uyumlu olduğu halde halkın çıkarlarını büyük ölçüde sınırlamakta, bu alanlara mevcut ekonomik koşullar dışında, yaşam olanağı verebilecek sosyal ve ekonomik faydayı sağlamamaktadır.

Ölçeğindeki büyüklük nedeniyle devletin, çevre ölçeğinde korumaya teknik ve parasal katkısı yeterli değildir. Ayrıca bu alanların kamulaştırılmasında olanak yoktur. Kişilerin mülkiyetinde bulunan, korunmaları sahiplerine hiçbir yarar sağlamayan, yalnızca mimari biçim ve imar hakları kısıtlanan yapıların korunması halkın istemleri dışında bir koruma biçimidir. Halkın sahip çıkmadığı bir koruma ise düşünülemez. Çünkü genelde korumanın kimin için yapıldığının tek ve doğru bir yanıtı vardır, o da toplum ve onu oluşturan insan olmalıdır.

Koruma alanlarında yaşayan halk, korumadan sosyal ekonomik bir dönüşüm elde etmelidir. Bu dönüşümü sağlayıcı örgütlenmede yerel yönetime önemli bir görev düşmektedir. Yerel yönetimler, Kültür Bakanlığınca saptanan ve belgelenen yapı ve alanlarda yaşayan kitleleri örgütleyerek, bu kişilerin mali güçlerini, devletin, çeşitli ekonomik ve sosyal sektörlerden aktarılabilecek fonlarla ve kredilerle destekleme olanağını yaratabilir. Yerel yönetimler yerleşmenin niteliğine göre kaynağı değişebilecek olan kredi ve fonların iletilemesiyle ilgili kendi iç örgütlenmesini ve halkın örgütlenmesini sağlayabilir. Kredilerin elde edileceği kaynaklar çeşitlidir. Örneğin, Kültür Bakanlığı, özel mülkiyette olan ve sahiplerince onarılmayan kültürel varlıkların onarım ve bakımları konusunda mali ve teknik yardımı başlatma çabası içindedir. Kültürel varlıklar envanterine giren yapılar turistik alanlarda bulunduğu pansiyon tipi kredilerden faydalanılmak olanağı da bulmaktadır. Ayrıca Kültür Bakanlığınca başlatılan eski yapılara yeni işlevler verilmesi kampanyası (özellikle kütüphane, müze, vb. kültür işlevleri) diğer ilgili Bakanlıklarca sürdürülebilir. Kültürel varlıklar mevcut bir konut stoku ve ülkesel konut üretiminin bir parçası olarak ele alınıp, konuta ayrılan kredi ve fonlardan faydalandırılabilir.

Birkaç örnekle vermeye çalıştığımız merkezi yönetimin, koruma alanlarında yaşayan halkı, korumaya özendirici önlemlerine ek olarak yerel yönetimlere de büyük pay düşmektedir. Özellikle merkezi yönetimin konuyla ilgili

yatırımlarının ve halkın kaynaklarının örgütlenmesinde başarılı olması beklenilmelidir. Ayrıca, çevre ölçeğinde koruma, fiziksel planlanmanın bir boyutu olarak düşünüldüğünde plan kararlarının uygulanmasında yerel yönetimlere düşen görev çok önem kazanmaktadır. Yerel yönetimler, imar planlarının uygulayıcısı olduğu kadar koruma amaçlı olarak hazırlanan planların da asıl uygulayıcısı durumundadır.

KAYNAKÇA :

1. ERDER, Cevat, Tarihi Çevre Bilinci, ek 6, s. 289 - 293, ODTÜ Mimarlık Fak. Yayınları No. 24, Ankara - 1975.
2. Venedik Tüzüğü, Tanımlar Madde 1.
3. Eski Eserler Kanunu, Eski Eserler ve Müzelere Gn. Md. Yayını, Ankara - 1973

ÜYE ADRES VE ÖDENTİLERİ SORUNU

ADRESİ ÇALIŞMAYAN ÜYELER

Aşağıda adları ve Oda sicil numaraları yazılı üyelerimizin adresleri çalışmıyor ve elimizdeki mevcut adreslere gönderdiğimiz Oda yayınları geri geliyor. Bu üyelerimizi tanıyanların, yeni adreslerini bildirmeleri için kendilerini uyarmalarını önemle duyururuz.

- 5 Özer ÖRÜKLÜ
- 13 Erdoğan EREL
- 28 Sacide KARABEY
- 37 Hayri ERİŞ
- 42 Yıldırım ORAL
- 52 İrfan ATALAY
- 56 Rüştü MERİÇELLİ
- 64 Gündüz ATALIK
- 66 Uğur KANGAL
- 72 Ergin NURAL
- 76 Ayşe Cengiz HIZIROĞLU
- 79 Lale ŞAYLAN
- 85 S. Kemal KARTAL
- 91 Ayşe Lale GERÇEK
- 110 Yiğit GÜLÖKSÜZ
- 131 Yaşar GÜNER
- 136 Yusuf ÖZKARAKOÇ
- 139 Targan ÖZGÜR
- 149 İsmail TANER
- 160 Salim SÖKMENER
- 164 Cemal SÜMENGİN
- 181 Suzan ŞENCAN
- 191 L. Bahadır ERTAY
- 192 Atiye GENCER
- 207 Saadet TOMAK
- 221 Rana ARMAĞAN
- 224 Aysegül SONAT
- 272 Uğur OKMAN
- 282 Hasan SİNEMİLLİOĞLU
- 283 Serhat TİGREL
- 376 F. Rüştü DÜZYOL

ÖDENMEYEN BORÇLAR İÇİN YASAL İŞLEMLERE BAŞLANDI

SPMMO Yönetim Kurulu, üyeler ödenti borçlarını SPMMO Yönetmeliğine göre son ödeme günü olan 31 Aralık 1980 tarihine kadar ödemedikleri takdirde icra yetkisini kullanma kararı almıştır.

Borçlarını ödememiş üyelerimiz hakkında icra işlemlerine başlanmıştır. Ancak icra konusunda mahkemeye başvuru tarihi olan 3 Şubat 1981 günü saat 18.00'e kadar geçmiş tüm borçlarını ve cezalarını ödeyecek üyelerimiz için icra işlemleri durdurulacaktır. Ödenti borçları ve cezaları icra işlemleri ile tahsil edilecek üyelerimiz, avukat ücreti, mahkeme ve icra giderlerini de ödemek zorunda kalacaklardır. Üyelerimizi, icrai işlemlere başvurmayı zorunluluk haline getirmeden borçlarını ödemeye son kez çağırırız.

SPMMO Haber Bültenlerinde Çıkan Yazılar

YAYIN KURULUNCA YAZILAN YAZILAR

- * «F» grubu plancılarının hakları (1/77)
- * Meslek alanları birbirine yakın odaların birleştirilmesini amaçlayan çalışmalar (3/77)
- * Şehir plancılarının % 65'i Ankara'da oturuyor (5/77)
- * İmar ve Yol İstikamet planlarının tanzim tarzları ile teknik şartlarına ve bu işleri yapacak uzmanlarda aranacak ehliyeteye dair yönetmelik üzerine çalışma ve değişiklik önerisi (7/78)
- * Belediyeler Planlama Hizmetleri Vakfı kuruluyor. (8/78)
- * Belediyeler Planlama Hizmetleri Vakfı kuruluş çalışmaları ilerliyor. (10/78)
- * İkinci Boğaz Geçiş Tartışmalı Toplantıları (10/78)
- * Toprak Reform Kongresi (10/78)
- * Ehliyet Yönetmeliği Komisyon çalışmaları (11/78)
- * Dünya Çevre Günü Kutlandı (11/78)
- * Turizm Politikaları, Türkiye ve Antalya Semineri (13/78)
- * Başbakanlık Çevre Örgütü kuruldu. (11/78)
- * Ankara'da Kültür Bakanlığı'nca kurulması düşünülen Ulusal Kültür Merkezi, Ankara Nazım Planı öngörülerini dikkate almıyor. (14/78)
- * ODTÜ'de Planlama Eğitimi Programını geliştirme Semineri dizisine SPMMO adına sunulan görüş (14/78)
- * TMMOB ve 18 odasının dördüncü B.Y.K.P. ile ilgili görüşleri (15/78)
- * Ankara kentsel ulaşımı ve Otobüs Özel Yolu Açık oturumu (15/78)
- * 29. Dünya Şehircilik Günü kutlandı (16/78)
- * İmar ve İskan Bakanlığı Ulaşım dizi toplantılar. (16/78)
- * Diyarbakır Kentleşme Sorunları paneli (16/78)
- * Polonyalı Prof. Kozłowski ile söyleşi (17/78)
- * Tarihi Çevre Koruması, Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar Paneli (17/78)
- * «İmar ve Yol İstikamet Planlarına... dair yönetmelik» ile ilgili değişiklik önerileri (18/79)
- * Yerel Yönetimlerde Çalışan Şehir Plancılarının sayısının arttığı belirlendi (18/79)
- * Kentlinin Sağlığı ve İhtiyaçları Açısından Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Simpozyumu (18/79)
- * ODTÜ-Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans eğitimi için uygulanmaya başlanan «mülakat» üzerine SPMMO'nun Bölüm Başkanlığına gönderdiği mektup (18/79)
- * Kızılay binası eski eser olmadığı nedeniyle yıkılmak isteniyor (22/79)
- * Diyarbakır imar planı sorunları danışma kurulu (24/79)
- * Teknik personel Tazminat Kanunu taslağı üzerine (24/79)
- * İstanbul imar Yönetmeliğinde değişiklik yapıldı (24/79)
- * SPMMO'nun mesleki denetimi amaç ve ilkeleri (25/79)
- * İmar Planlarında yetki ve ehliyet (25/79)
- * İğne ada-Mert Gölü olayı (25/79)
- * Meslek alanımızda üretilen hizmetlerin düzenlenmesi ve denetlenmesi (26/79)
- * İller Bankası İmar Planı ihaleleri (26/79)

- * 30. Dünya Şehircilik Günü kutlamaları (27/79)
- * Türkiye'de Metropolitan Alan Planlaması-deneyim ve sorunlar Kolokiyumu panel sonuçları (27/79)
- * Kamu elindeki arsa ve arazi kullanımına ilişkin Başbakanlık Genelgesi (27/79)
- * Bakanlar Kurulu «Trakya Planlama ve Eşgüdüm Kurulu» oluşturdu (27/79)
- * Türkiye'de Şehir Planlama Eğitimi — I : ODTÜ-Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde eğitim (28/79)
- * Bültenimiz gelişirken (29/79)
- * 30. Dünya Şehircilik Günü kutlamaları ardından (29/79)
- * ODTÜ-ŞBP Bölümünde yüksek lisans eğitimine giriş sorunu üzerine SPMMO'ca Bölüm Başkanlığına gönderilen mektup (29/79)
- * Türkiye'de Şehir Planlama Eğitimi — II : ODTÜ'de Stüdyo çalışmalarının 10 yıllık gelişimi (29/79)
- * 1980 yılına girerken (30/79)
- * Şehir Plancılarının mesleki ve demokratik hakları ile karşılaştıkları sorunlar üzerine (30/79)
- * SPMMO uzmanlık ayırımı danışma kurulu (30/79)
- * 2. Toplulaşım Kongresi (30/79)
- * Başkent 1. Danışma Forumu (30/79)
- * Türkiye'de Şehir Planlama Eğitimi — III : Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Kent Planlama Bölümünde eğitim (30/79)
- * Kent merkezindeki yıkılıp yeniden yapıma furyasının düşündürdükleri (30/79)
- * Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve 18 Odası hakkında bilgiler (31/80)
- * SPMMO nasıl kuruldu (31/80)
- * SPMMO'nun 10 yıllık çalışmalarından seçmeler (31/80)
- * SPMMO Genel Kurulları ve görev yapan organlar (31/80)
- * SPMMO'nun üye sayısı ve bütçesinin gelişimi (31/80)
- * Şehir Plancılarının çalıştıkları yerlere göre dağılımları (31/80)
- * SPMMO üye listesi (31/80)
- * Türkiye'de Şehir Planlama Eğitimi — IV : İTÜ-Mühendislik, Mimarlık lisans sonrası eğitimi şehircilik dalı (32/80)
- * Türkiye'de Şehir Planlama Eğitimi — V : İDMMA Mimarlık Fak. Lisans üstü öğretimi kent planlama dalı (33/80)
- * Ülkemizde «çevre» konusuna yaklaşımlar ve bu konunun ele alınış biçimi (34/80)
- * «Fatsa Operasyonu» gerçekleşti (35/80)
- * ODTÜ-ŞBP Bölümü Planlama Eğitim Programı Gerçekleştirme Semineri - 2 (35/80)
- * Kamu servis araçları üzerine (36/80)
- * İmar Planları, imar planı ihaleleri ve imar plancıları (36/80)
- * Bugünkü imar planı ihale sisteminin şehir plancılarına «Getirdikleri» üzerine düşünceler (36/80)
- * Mavi Plan ve Akdeniz kıyılarımız (36/80)
- * Kent Planlamada kuram ve kılğı konulu seminer ODTÜ'de yapıldı (37/80)
- * ÜYELERCE YAZILAN YAZILAR
- * ODTÜ-ŞBP Bölümü eğitim programı yeniden ele alınacak — Raci BADEMLİ (7/78)
- * Polonya'da Genel Planlama ve Turizm Plan-

laması (Prof. J. Kozłowski ile görüşme) — Tavit KÖLETAVİTOĞLU ve Necdet ÖZEL-GÜN (18/79)

- * Onuncu Turizm Danışma Kurulu — Tavit KÖLETAVİTOĞLU (20/79)
- * Antik Side Kenti üzerinde bulunan Selimiye köyü koruma amacı ile taşıyor — Yıldız (MAMIKOĞLU) OKÇUOĞLU (26/79)
- * Boğaziçi Nazım Planı onaylandı — Feridun DUYGULUER (27/79)
- * Ankara Kentiçi raylı toplulaşım projesi toplantısı Abant'ta yapıldı — Gökhan MENTEŞ (27/79)
- * ODTÜ-ŞBP Bölümü «Yüksek Lisans» eğitimine giriş sorunu üzerine — ÜYELER MEKTUBU (27/79)
- * Dünya Şehircilik Günü kutlamaları — Mehmet ÇUBUK (28/79)
- * İstanbul'da SPMMO'na üyelik için yoğun istemler üzerine — Murat DİREN (28/79)
- * Çevre sorunları - Türkiye - Çukurova paneli üzerine — Solmaz DORA (28/79)
- * Atina 1979 : Artan Kent Sorunları ve bazı önlemler (ÇEVİRİ) — Ali VARDAR (29/79)
- * Kent planlamasında öncü yaklaşımlar : Diyarbakır Kent planlaması için bir model önerisi — Kürşad ARIGÜMÜŞ ve Kemal SARP (29/79)
- * Samsun'da bugünkü kentsel yapı ve sorunlar — Arif KATAR (30/79)
- * Tarihsel çevre konusunda son yıllarda görülen gelişmeler (ÇEVİRİ) — Yıldız (MAMIKOĞLU) OKÇUOĞLU (30/79)
- * 10. yılında Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası — Yusuf OKÇUOĞLU (31/79)
- * Kurumsallaşmada 20 yıl ve SPMMO oluşum ve çalışmalarına genel bakış — Esat TURAK (31/79)
- * İlk 10 yılda SPMMO — Oral ATAMAN (31/79)
- * Onuncu Yılı kutlarken mutludan da mutluyum — İrem ACAROĞLU (31/79)
- * SPMMO'nun 10. yılı — Selman ERGÜDEN (31/79)
- * Bir değerlendirme : Kent Plancıları Forumu — Turgut KARAGÖZ (32/80)
- * İzmir imar planı çalışmaları — İZMİR İL TEMSİLCİLİĞİ (32/80)
- * Çevre planlaması semineri — Nuran TALU (33/80)
- * Soytaş olayı — Selçuk YENER (34/80)
- * Alınan yeni ekonomik önlemler üzerine — Turgut KARAGÖZ (35/80)
- * TMMOB Çalışmaları — Bülent TANIK (35/80)
- * Ankara Raylı Toplulaşım Sistemi (Metro) üzerine — Gökhan MENTEŞ (36/80)
- * Ankara Metrosu — Tartışılanlar — Tartışılmayanlar — Rifat TÜRKKAN (36/80)
- * Dünya Şehircilik Günü bu yıl kutlanamadı — Özcan ALTABAN (37/80)
- * Hürkonut ve Batıköy — Hüsnü ÜNSAL (37/80)
- * İstanbul ve İzmirli «Kent Mimarlığı Lisans» ve «Yüksek Mimar Kent Planlama Dalı» ünvanlı plancılar sorunu — Çağatay KESKİNOĞLU (37/80)
- * Günümüzde enerji konusunda gelişmeler — Ferzan BULCA (37/80)
- * ÜYE TEZ ÖZETLERİ
- * CITYSIM — Kent benzetim modelleri için tasarılan bir benzetim sistemi — Gül BERMEK (12/78)
- * Kıyı mekanının tanımı, ülkesel kıyı mekanının düzenlenmesi için bir yöntem önerisi — Haydar KARABEY (18/79)

(Devamı 7. Sayfada)

1981'e Girerken

BAŞYAZI

(2. Sayfadan Devam)

(1. Sayfadan Devam)

- * Kent planlamasında kurumsal yapı arayışları — Ali VARDAR (19/79)
- * Bütünleşmemiş kentli nüfus — Tansı ŞEN-YAPILI (20/79)
- * Konut sorunu karşısında yerel yönetimler (Ankara Akkodu - Batıkent örneği) — Türkay ATEŞ (22/79)
- * Konut gereksinmesi : kavramı, değişkenleri, kestirimi, yöntemleri ve bunların Türkiye'deki konumları — Rauf AYKUT (25/79)
- * Türkiye'de nüfus artışı ve nüfus hareketleri : Sanayileşmenin mekan organizasyonu-na etkileri — Öner MERSİNLİĞİL (27/79)
- * Organize Sanayi Bölgeleri yerleşimi ve yerleşimi üzerine bir çalışma ve İzmir Büyük Kent Bölümü için bir uygulama — Ilgar KIRZIOĞLU, (29/79)
- * 1968 Türk ekonomisi için «Attraction Analysis» — Şükrü DAĞLI (30/79)
- * Verimli tarımsal topraklar üzerinde kentsel büyümenin boyutları ve ilgili koruma politikaları - Bursa örneği — Melek SARAÇER (32/80)
- * Kırsal alanda kooperatif örgütlenme sorununa sosyo-psikolojik bir yaklaşım — Köksal KILIÇLI (32/80)
- * Türkiye'de ulaşım sistemlerinin gelişim süreci ve mekansal yapıya etkileri — Saffet ATİK (35/80)
- * Farklı ölçekteki sanayilerin kentte yer seçme davranışları : İzmir örneğinde morfolojik yaklaşım — Mehmet SELMAN (37/80)
- * ÜYE PLANLAMA DENEYİMLERİ
- * Foça imar planı — Selçuk YENER ve Ömer KIRAL (24/79)
- * Denizli planlama deneyimi — Alim ÇOPUR-OĞLU ve Aydın KOZAK (25/79)
- * Seferhisar - Dilek Turizm Gelişim Projesi — Özer ÖRÜKLÜ (27/79)
- * Osmaniye - İskenderun Alt Bölgesi planlama deneyimi — Öner MERSİNLİĞİL (28/79)
- * Samsun Nazım Plan deneyimi — Saffet ATİK (37/80)
- * YAYIN TANITIMI
- * Bölgesel iktisat — Zeynel DİNCER (36/80)
- * Türkiye'de İmar Planlaması — ODTÜ-ŞBPB (36/80)
- * KONUK YAZARLAR
- * Türkiye'de çevre ve çevre koruma konularına nasıl yaklaşmalıyız — Aydan BULCA (37/80)

Not : Tırnak içlerinde bülten sayıları ve ait oldukları yıl belirtilmiştir.

KİTAP TANITIMI (Kent Olgusu)

Haydar KARABEY

«O halde gerçek hedefler kentlerin gelecek şeklinin tasarlanması değil toplumun gelecek şeklinin tasarlanması ve o yönde kaynak ve güçlerin seferber edilmesidir.»

H. Karabey yapıtına kent olgusunun tanıtımı ile başlıyor. Toplumun çeşitli kesimlerinin görüş ve eleştirilerine yer veren yazar, kent olgusunun belirleyicilerini ararken, yaşamın temel öğelerini, ekonomik ve toplumsal ilişkileri irdelemenin kaçınılmaz olduğunu savunuyor. Yazar daha sonra çevre olgusu ve çevre sorunlarını uluslararası ekonomik ve politik ilişkiler açısından inceliyor. Çevresel sorunlardan, kentleşmeye, kentsel sorunlara, kent toprağına ve özelliklerine geçilen kitabın 3. bölümü «Kent Olgusunu Belirleyicileri.» Konuya ekonomi po-

lerimizin yazı yazmalarını özendirme için her türlü olanağı değerlendiren Oda sorumluları çok çaba harcamak durumunda kaldılar. Tüm çabalara karşın, yukarıda belirtilen yazıların ancak 49'u üyelerden geldi. Diğer yazıları, dönemine göre, daktilosundan, teksirine; yada mizampajından, dizgi kontrolüne kadar Bültenle uğraşan Yönetim Kurulu üyeleri yapmak zorunda kaldılar. Kuşkusuz bu zorunluluğa se-verek katlanıldı. Ancak yönetim sorumluluğu alanlar için gerçekten ağır bir yükütu bu.

1980 yılında SPMMO yayın yaşamında bir aşama daha gerçekleşti. Oluşturulan bir Yayın Kurulu ile sözü edilen yükten Yönetim Kurulu arındırıldı. 9 kişilik Yayın Kurulumuz çalışma yönetmeliği ve programı çerçevesinde ve Yönetim Kurulu ile eş güdüm içinde çalışmalarını Nisan 1980'den buyana sürdürüyor. Ancak, üye-oda yada okuyucu-bülten ilişkisi istenilen düzeyde değil yine de. Tıpkı düzenlenen mesleki toplantılarda üyelerimizin aktif katılımının sağlanması konusunda karşılaşılan sorunlarda olduğu gibi hemen hemen tek taraflı bir yayıncılık anlayışı içinde çıkıyor Bültenimiz.

Değerli okuyucular; önümüzde yeni bir yıl var. Gelin bu yeni yılı, yeni bir döneme dönüştürelim. Üyelerimizin doğrudan katıldıkları bir iletişim aracı durumuna getirelim Bültenimizi. Planlama konularında birikimlerinizi yazın, tüm meslekdaşlar, ilgililer, öğrenciler birlikte okusun Bültenimizde. Bültenle ilgili görüşlerinizi yazın, bizi yönlendirin.

Yeni yılınız kutlu, daha mutlu yıllar hepimizin olsun.

litigın temel kavramlarını irdeleyerek giren karabey, kentleşme sürecini açıklarken, kentlerin evriminin toplumların evrimiyle koşut olduğunu, toplumdaki evrimin ise üretim ilişkilerinden kaynaklandığını savunuyor ve ilkel toplum, kölecı toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve sosyalist toplumu ayrı ayrı anlatarak evrim sürecini açıklıyor. Yazar daha sonra günümüzün kentlerini toplumbilim açısından ele alıyor, ve kentlerdeki sınıf ve tabakaları inceliyor. «Kentlerdeki Güç Yapısı» konusunda tüm unsurları teker teker sıralayan Karabey 6. ve çözüm bölümünde şehirciliğin tanımı ve etki alanına değiniyor. Şehirciliğin üst hedefinin «İnsanın üstün niteliğini değerlendirecek dengeli bir çevre yaratmak» olarak ele alındığı bu bölümde daha sonra alt amaçlar da sıralanıyor. Kitabın son bölümü halkın kentsel-çevresel sorunlarına sahip çıkmasını konu ediniyor. Halk katılımı konusunda Fransa, İtalya, ve Amerika dan örnek veriliyor, Kentle bütünleşme sürecini Karabey şöyle açıklıyor : «Kentleşme halindeki bir toplumda kentlinin çevresinin düzen ve yönetimine sahip çıkması, onun çevresiyle (fiziksel, toplumsal düzeyde) bağlar kurabilerek bütünleşmesiyle olasıdır.» Yazar sonuç olarak, kentsel sorunların çözümünün kentlinin yoğun katılımı ile olabileceğini vurgulayarak şehircilikle ilgili önerilerin gerçekleştirilmesi için politik karar verme süreçlerinin çağdaş gerçekler ışığında gözden geçirilmesi gerektiğini ve şehircilerin en önemli görevinin bilinçli kitlelerin doğması için kamu oyu yaratmak olduğunu belirtiyor.

ihale bedelleri ile alınan imar planları, belli bir rant karşılığı alınıp işsiz yeni mezun plan-cılara devredilen işler. yoğun emek isteyen işle-rin işsiz planlılara düşük ücretlerle yaptırılma-sı, imar planı ihalelerinde kırma eylemleri artık gerçeklik haline gelmiştir. Sorunun kaynakları kendileri olmamasına rağmen üyeler arasında kemikleşen zıtlıklar, çekişmeler artmaktadır.

Unutulmaması gereken, bu gün artık okul-dan her yeni mezun olan şehir plancısının ka-mudaki sınırlı istihdam koşulları nedeniyle serbest plancılığı zorunluluk olarak seçtiği, imar ihalelerinde iş çıkmadığı takdirde işsiz kaldı-gıdır. SPMMO'nun son saptamalarına göre son iki yılda okullardan mezun olmuş kent plan-cılarının yaklaşık % 60'ı işsizdir. Bu sayının önümüzdeki dönemlerde giderek artacağı söy-lenebilir. Doğaldır ki sorunlara müdahale edil-medığı takdirde bugün yaşanan sorunların daha kötülere ileride karşımıza çıkacaktır.

Önümüzdeki dönemlerde SPMMO'yu şu görevler beklemektedir :

1. Üyelerin, ister kamu kesiminde olsun ister özel kesimde olsun, iş olanaklarını artırmak. İmar Yasasında da yer alan yetki sorununu çözmek.
2. İç kutuplaşmaları önliyecek ileri örgütlen-meleri gerçekleştirmek. (Şehir plancılarının kooperatif etrafında birleşmesi gibi)
3. Kent Planlama eylemlerinin Kamu, Yerel Yönetimler eli ile yürütülmesi için tartışma ortamını oluşturmak, yerel organları hare-ketlendirmek. (Eğitim çalışmaları vb.)
4. Serbest Plancıların örgütlenmesi sonucunda ortaya çıkacak örgütleri kamu kuruluşlarına tabi kılmak. (Planlama Kooperatifinin be-lediyelerle ortaklaşa planlama eylemi yü-rütmesi gibi)

Kent plancılarının kooperatif türü örgütler etrafında toplanmaları her şeyden önce iç ku-tuplaşmaları, ihalelerde kırma, düşük bedeller-le iş alma vb. sorunları önliyecektir. Biraraya gelmenin gereksiz kaynak kullanımında engel-leyici rolü olacağı gibi, kooperatifi oluşturan plancıların bireysel ileri dönüşümlerini sağli-yacak ve plancılar arasında bilgi ve deneyim aktarımını kolaylaştıracaktır.

Ancak böylesi bir birliktelik plancıların kendi iradesiyle, gönüllü olarak atacakları adımlarla gerçekleşmelidir. Sabırsız radikal tavırlar, unutulmamalıdır ki ters etkiler yaratacaktır. SPMMO bu tür örgütlenmeleri destek-liyecek ve özendirecektir. İş dağıtımında önce-lik tanınması, kooperatifin tanıtılması akla ge-len ilk araçlardır.

SPMMO'nun önünde iki seçenek vardır : ya keskin radikal sloganlar ileri sürerek kitle-mizi unutacağız, iç kutuplaşmalara neden ola-cacağız ya da ayağı yere basabilen politikalarla sorunlara yaklaşacak, kitleminizin iş talebi ile ilgilenecek, onların sorunlarını «Kent Planlama Eylemleri Kamu eli ile yürütülmelidir» sloga-nının hayata geçirilmesi çalışmaları ile beraber ele alacağız.

**ODAMIZDA KAYDI BULUNMAYAN
ŞEHİR PLANCISI ARKADAŞLARIMIZIN,
ODAMIZA KAYIT
OLMALARINI BEKLİYORUZ.**

SPMMO'na Kayıtlı Her Dört Şehir Plancısından 3'ü Mesleği ile İlgili Olarak Çalışıyor

SPMMO'na kayıtlı üyelerin işyerlerine göre dağılımlarını belirlemek amacı ile her yıl yinelenen ve bu yıl da Aralık ayında yapılan araştırmaya göre, yaklaşık her dört üyemizden üçünün mesleği ile ilgili olarak yurt içinde çalıştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya göre çalışanların büyük çoğunluğu resmi kurumlarda görev yapmaktadır. Yerel yönetimlerde görev alan şehir plancıları giderek artmaktadır. % 17.1 olan bu oran yerli düzeyde olmaktan uzaksı da sağlıklı bir yöneliştir. Ankara Belediye'sinde 30 şehir plancısı çalışmaktadır. Araştırma sonuçlarında dikkati çeken bir nokta meslek dışında çalışan şehir plancılarının ve meslek dışı eylemlere yöneliş eğilimlerinin artmış olmasıdır. Mesleki doyumsuzluk ve ekonomik nedenlerin bu eğilimi arttırması yanında, 1980 yılı içinde mezun olanların meslek grubumuza katılmasıyla işsizlik sorunu da iyice belirginleşmiştir.

Odamıza kayıtlı olmasına karşın meslek dışı eylemlerde bulunan 39 kişiden 5'inin çeşitli kurumlarda bilgisayar programcılığı yaptıkları belirlenmiştir. Bunun dışında belirlenebilen 5 kişi çeşitli kamu ve özel kuruluşlarda meslek dışı yöneticilik yapmaktadır. Kalanların büyük çoğunluğunun da ticaret ile uğraştığı saptanmıştır.

Geçmiş yıllarla karşılaştırma olanağını sağlayacak biçimde şehir plancılarının dağılımı tabloda sunulmuştur.

ŞEHİR PLANCILARININ ÇALIŞMA DURUMLARI

	1977	1978	1979	1980
Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
Resmi Kurumlarda	123 64.7	162 68.7	193 64.8	229 60.2
Kendi Adına Özel	22 11.6	23 9.7	35 11.7	37 9.7
Özel Büroda	6 3.1	8 3.4	5 1.7	14 3.7
Meslek Dışı	11 5.8	23 9.7	20 6.7	39 10.3
Asker	10 5.3	8 3.4	17 5.7	3 0.8
Yurt Dışında	18 9.5	12 5.1	28 9.4	36 9.5
İşsiz	—	—	—	20 5.3
Bilinmeyen	—	—	—	2 0.5
TOPLAM	190	236	298	380

Mesleği ile ilgili çalışan 280 şehir plancısını üç büyük kentte toplandığı görülmektedir. Her dört şehir plancısından üçü Ankara'da çalışmaktadır. Üç büyük kent dışında Mersin'de 8, Bursa'da 6, Samsun'da 5, Antalya'da 3, Eskişehir ve Erzurum'da 2, Denizli, Gaziantep, Trabzon, Çanakkale ve Konya'da ise 1'er şehir plancısının bulunduğu saptanmıştır.

ŞEHİR PLANCILARININ KENTLERE DAĞILIMI

	1977	1978	1979	1980
Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
Ankara	124 76.5	168 77.7	198 78.3	212 75.7
İstanbul	7 4.3	18 8.3	17 6.7	17 6.1
İzmir	10 6.2	10 4.6	12 4.7	20 7.1
Diğer iller	21 13.0	20 9.3	26 10.3	31 11.1

RESMİ KURUMLARDA ÇALIŞANLARIN DAĞILIMI AŞAĞIDA VERİLMİŞTİR.

RESMİ KURUMLARDA ÇALIŞAN ŞEHİR PLANCILARI

	1977	1978	1979	1980
Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
Başbakanlık D.P.T. Müst.	1	3	3	3
Başbakanlık	1	1	1	—
Başbakanlık Çevre Müst.	—	2	3	4
İmar ve İskan Bakanlığı (Merkez)	30	37	32	38
İ.İ.B. Nazım Plan Büroları	19	20	26	28
İ.İ.B. İmar Müdürlüğü	—	3	3	2
İ.İ.B. Mesken Gn. Md.	—	—	—	5
İ.İ.B. Metropolen Pl. Da.	—	—	—	10
İ.İ.B. Afet İşleri Gn. Md.	—	—	—	2
İller Bankası Gn. Md.	20	19	26	15
Turizm ve Tanıtma Bakanlığı (Merkez)	4	9	4	3
T.T.B. Turizm Bankası Genel Müdürlüğü	20	16	25	24
Yerel Yönetim Bakanlığı (Merkez)	—	1	—	—
Köyüşleri ve Kooperatifler Bakanlığı (Merkez)	—	9	10	—
Kültür Bakanlığı (Merkez)	1	5	6	5
D.S.İ. Genel Müdürlüğü	2	—	—	—
Yerel Yönetimler	5	13	28	48
Çeşitli Yüksek Okullar	19	23	32	38
Karayolları Genel Md.	1	1	4	4

Özellikle ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden son iki dönem mezun olan 105 kişiden Odamıza kayıt olan 79 şehir plancısının durumu incelendiğinde iş bulamama oranının ve kendi adına özel bürosu olanlarla (serbest çalışan), bir başka büroda ücretli olarak çalışanların artmış olduğu görülmektedir.

İller Bankası ihalelerinden iş alabilme olanağının çok kısıtlı olması da gözönüne alındığında, özel büro açanların da çoğunluğunun bir iş yapmadığı, düzenli bir gelirleri olmadığı açıktır. Ayrıca bu dönem mezunlarından henüz Odamıza üye olmayanların mesleği ile ilgili çalışmadıkları da söylenebilir. Bu dönemlerden üye olanların çalışma durumları şöyledir :

	Sayı	%
Resmi Kurumlarda	30	38.0
Öğrenci asistan	5	6.3
Kendi adına özel	10	12.7
Özel Büroda	8	10.1
Meslek Dışı	5	6.3
Yurt Dışı	6	7.6
İşsiz	15	19.0

Günümüzde Enerji Konusunda Gelişmeler

(3. Sayfadarı Devam)

denle yeni enerji kaynakları aranırken yerli teknoloji kullanımı önem kazanmaktadır. Gerek yerli üretime olanak tanıyan basit teknolojisi gerek yaygın kullanımıyla denenmiş olması nedeniyle en olumlu çözüm güneş enerjisinin birim konutların ısıtılmasında kullanılması olmaktadır. Gelecekte teknolojik yenilikler güneş enerjisi kullanımının teknolojisinden gelen sorunları ortadan kadirabileceği gibi bugün kullanımından doğan yasal ve kentsel tasarıma ilişkin sorunları da bir ölçüde çözebilecektir.

(1) İdeal güç çıkışının hesaplanması :

$$\text{İdeal güç çıkışı} = 0.2327 \times q d^2 V^3$$

d = sabit

q = yoğunluk

V = hız

(2) A.D. CARMICHAEL. Ocean engineerin Power Systems, MIT Sea Grant Program, No. NG4372. Cornell Maritime Press, London, 1974, pp. 76

Pafta Ticaret Ltd. Şirketi

Hertürlü ozalit çekimi, arazi-maket ve plan fotoğrafçılığı işlerinde tüm meslekdaşlarımızın ve ihtiyaç sahiplerinin hizmetine girmiştir.

Şehit Adem Yavuz (Çelikkale) Sok. 5/1
Tel. : 18 69 02 Kızılay - ANKARA

SAYIN SPMMO ÜYELERİ

1980 yılı üye ödentisi için son ödeme günü 31 Aralık 1980'dir Bu tarihten sonra ödemeler % 50 cezalı alınacaktır. Duyurulur.

GÖNDEREN : TMMOB ŞEHİR PLANLAMA MİMAR VE MÜHENDİSLERİ ODASI

Konur Sok. No. 4/2
Yenişehir / ANKARA
Tel : 25 52 83 / 5

GİDECEĞİ YER :

(Baştarafı Sayfa 2'de)

büyük hatalardandır. Tek yönlü ekonomik sektörel bakışla alınan kararların bir ölçüde ekononmik büyümeyi salıyıcı olduğu, ancak gerek sosyal ve gerekse ekolojik faktörleri yadsımanın ise giderek ekonomik kayıpları getirmekte olduğu da açıktır. Dolayısıyla, bir bütünü parçalara ayırıp tek boyutlu karar vermek yerine (ekonomik sektörel planlar ve fiziki planlar kopukluğu yerine) bütünün tümünü kapsayan «Kalkınma Planları»nın hazırlanmasına gerek vardır. Bu tip bir Planlama gerçekçi bir bakışla yakın zamanda oluşturulamayacaktır. Bununla birlikte bir ara çözüm yolu olarak hiç değilse arazi kullanım kararlarını bir ölçüde etkileyebilecek olan, çevresel etki irdelemesi uygulamasının sistemleştirilmesi ve gerek kamu gerek özel sektör yatırımları için işletilmesinde yarar vardır.

İkili toplumsal yapının diğer grubunu oluşturan refaha ulaşamamış kesimin yaşamakta olduğu ortamın kendisi bir çevre sorunu durumundadır. Kentsel çevrelerimizdeki gecekondulaşma ve kırsal yerleşmelerimizde teknik ve sosyal altyapı yetersizlikleri bu tür sorunlu çevrelerin görüntüleridir. Bu görüntülerin temelinde yoksulluk yatmaktadır. Yoksulluğun giderilmesinin çözümü için ekonomik gelişmişlik çabalarının ötesinde kalkınma çabalarına geçilmesi gerekmektedir. Konut sorunun çözümünü yalnızca «Gecekondulu Önleme Bölgeleri»nde ya da «Toplu Konut Tasa» Tasarılarında aramak köklü çözümleri getiremez.

Ülkemizde Kalkınma - Çevre ilişkisi ir-delendiğinde kalkınmamışlık - Çevre ilişkisinin yansıdığı çevre sorunları görüntülenmektedir. Çevre sorunlarının kalkınmanın yada gelişmenin zorunlu ve kaçınılmaz sonuçları olmadığı bilinci ile Ekonomi - Ekoloji ilişkisi kanısının kırılması ve gerçek anlamda Kalkınma Planlarına geçiş çevre sorunlarının köklü çözümünü getirecektir.

ÜYELERE DUYURU

Odamızın 11. Genel Kurulunda oybirliğiyle alınan karar gereğince tüzüğümüzün üye ödentileri ile ilgili 57. maddesi değiştirilmişti. Kabul edilen değişikliğe göre, ödentilerin ödenmesi için yasal süre iki aşamalıdır. Birinci aşama 30 Haziran'da, ikinci aşama 31 Aralık'ta sona ermektedir. Birinci aşama sonunda (ilk altı ay) ödenti yapılmayan ayların toplamı % 50 cezalı alınacaktır. İkinci aşama sonunda ise (ikinci altı ay) birinci aşamadan kalan borç ve ikinci aşamadaki borçların toplamı üzerinden % 100 ceza alınacak, ayrıca birinci aşamadaki %50 ceza bu toplama eklenecektir.

Yine 57. maddeye eklenen geçici maddeye göre 1980 yılına ait ödenmeyen ödentilerden % 50, daha önceki yıllara ait ödentilerden % 75 ceza alınmaktadır.

Bu durumu bilgilerinize sunar, birinci aşama Haziran sonunda bittiğinden borçlarını ödemeyenlerin cezalı duruma düşeceklerini hatırlatırız.

Ayrıca 1981 yılı öncesinden büyük miktarlarda borcu olan üyelerimizin listesi aşağıdaki yayınlanmaktadır. Bu borçların toplamı 182 675 TL'dir.

1981 Öncesi Borçlar.

1. İrem ACAROĞLU	4232.5 TL
2. Tuğrul AKÇURA	2495 TL
3. Gürkan ERTAŞ	2062.5 TL
4. Ali TÜREL	1500 TL
5. Erkal SERİM	1200 TL
6. Tamer GÖK	1272.5 TL
7. Kemal ÖZERBAŞ	1800 TL
8. Özcan ESMER	5830 TL
9. Ö. Faruk SEVER	3690 TL
10. Ersin GÜNEYLİ	1350 TL
11. Cemal ARKON	1125 TL
12. İrfan ATALAY	3910 TL
13. Rüştü MERİÇELLİ	5200 TL
14. Ahmet R. GÜLER	1800 TL
15. Raşit GÖKÇELİ	2785 TL
16. Gündüz ATALIK	2850 TL
17. Uğur KANGAL	1800 TL
18. Ali İLGEN	1300 TL
19. Ülker BÜKÜLMEZ	2325 TL
20. S. Kemal KARTAL	5430 TL
21. Erdal NEBOL	5630 TL
22. Erden EŞİT	2955 TL
23. Haluk ELVER	1050 TL
24. Yıldız TOKMAN	1800 TL
25. Sedvan TEBER	1500 TL
26. Öner MERSİNLİGİL	1350 TL
27. A. Saffet ATİK	1800 TL
28. Numan TUNA	3440 TL
29. Erkan UÇKUN	1800 TL
30. Ali BÜYÜKÇAPAR	2850 TL
31. M. Kadri TEOMAN	4780 TL
32. Ayşe YAZGAN	1650 TL
33. Rıza ÇELİKEL	1800 TL
34. Yusuf ÖZKARAKOÇ	4355 TL
35. Mete GÜRER	3280 TL
36. Feyzi ÖZYENEN	1350 TL
37. Osman AKYEL	1170 TL
38. Salim SÖKMENER	3690 TL
39. İ. Hakkı OĞUZ	4005 TL
40. Ferhan KILIÇAL	3060 TL

41. Sertaç ORALALP	3292.5 TL
42. Hanefi CANER	2660 TL
43. Mecdi KÜLANÇI	2850 TL
44. Suzan ŞENCAN	3690 TL
45. Yavuz KAYA	1580 TL
46. Atiye GENCER	2070 TL
47. Erhan GENCER	2770 TL
48. M. Murat YEGÜL	2400 TL
49. Kadri KARAKAYA	2772.5 TL
50. Saadet TOMAK	2940 TL
51. Murat GÜVENÇ	1745 TL
52. Rana ARMAĞAN	3620 TL
53. İhsan TUTUM	2025 TL
54. Ayşegül SONAT	2377.5 TL
55. Neslihan ÜLGEN	3410 TL
56. Semra AKÇIĞ	1800 TL
57. Güneş AKÇIĞ	1800 TL
59. Rauf AYKUT	2850 TL
60. Nil OKMAN	2850 TL
61. Arda DENKEL	2675 TL
62. Esen ALPARMAN	1800 TL
63. Serhat TİGREL	2587.5 TL
64. Salih AKŞİT	1500 TL
65. Serhat GÜRALP	2412.5 TL
66. Selman BOYACIOĞLU	1800 TL
67. Çınar ATAY	1800 TL
68. S. Mete GÜLAY	1875 TL
69. İ. Orhan DEMİR	1800 TL
70. Hülya ERGÜN	1800 TL
71. Füsün YILDIZTEKİN	1650 TL
72. Müjde ERTEN	1350 TL
73. Kürşat KAZANASMAZ	1500 TL
74. Akın SÜEL	1350 TL

ODA'MIZ PAMUKBANK ANKARA

MERKEZ ŞUBESİ'NDE YENİ BİR

HESAP AÇTIRMIŞTIR.

HESAP NO.SU 210393 1 DİR.

TEMSİLCİLİKLERDEN

KENTSEL ULAŞIM VE ANKARA BELEDİYESİ (E.G.O. Gn. Md.lüğü ULAŞIM PLANLAMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI)

N. Mehmet ARSLANTÜRK
UPD İşyeri Temsilcisi

Kent içi ulaşım, diğer kentsel hizmetler için kapasite ve dağılım açısından belirleyici, arazi kullanım kararlarıyla doğrudan ilişkili ve harcadığı kaynaklar açısından ülke ekonomisi için önemli sonuçlar yaratma durumunda olması açısından kentsel hizmetler içindeki önemi yadsınamaz. Buna karşın, kent içi ulaşım; araştırma, etüd - proje, planlama, yatırım ve uygulama gibi konularda yerel yönetimlerin payının ve fiziko kontrolünün en az olduğu bir kentsel hizmettir.

Ulaşım Genel Müdürlüğü organizasyonu-na yönelmek amacıyla çekirdek kadro ve dolayısıyla deneyim birikimleri oluşturma çabasına gitmiştir.

İlk önce, E.G.O. Genel Müdürlüğü bünyesinde 1978 Yılı'nın son aylarında Raylı Toplulaşım Sistemi Bürosu (R.T.S.B.) kurulmuştur. Büro öncelikle Ankara Kenti'nin Ulaşım Etüdünü hazırlamakla görevlendirilmiş, bunun yanı sıra kent içi ulaşımıyla ilgili bazı konularda da (otobüs özel yolları, çeşitli kavşak tasarımları v.b.) çalışmalar yapma isstenmiştir.

1979 Yılı'nın son aylarında, o tarihlerde gündemde olan Ankara Metrosunun proje ve yapım çalışmalarında görevlendirilmek üzere inşaat, makina, elektrik, endüstri mühendisleri ve mimarlar istihdam edilmiş, Raylı Toplulaşım Sistemi Bürosu, Ulaşım Planlama Grubu ve Raylı Toplulaşım Sistemi Grubu diye ikiye ayrılmıştır. Bu iki çalışma grubu 1980 Haziran Ayına kadar Ankara Metrosu ve kent içi ulaşımıyla ilgili konularda aynı çatı altında ve zaman zaman birlikte çalışmışlardır. Bu tarihten (Haziran 1980) sonra her iki çalışma grubunda E.G.O. Genel Müdürlüğüne bağlı birer daire başkanlığına (Raylı Sistem Dairesi Başkanlığı, Ulaşım Planlama Dairesi Başkanlığı) dönüştürülmüştür.

Bu daire başkanlıkları; Ankara Belediyesi Meclisi Kararı, E.G.O. Kuruluş Yasası, Kuruluş - Görev ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik ve ilgili Genel Müdürlük Genelgesi gibi yasal dayanaklar doğrultusunda kurulmuşlardır.

Ulaşım Planlama Dairesi'nin resmen tanımlanmış görevleri;

- a — Kentsel ulaşım konularında sayım ve anketler yapmak, istatistiki bilgiler toplamak ve değerlendirmek,
 - b — Kentsel ulaşım plan ve programlarını hazırlamak ve günün koşullarına göre yeniden düzenlemek,
 - c — Kentsel ulaşım etüdları yapmak ve projeler hazırlamak,
 - d — Kentsel ulaşım üzerine kongre, konferans ve seminerler düzenlemek ve eğitim çalışmaları yapmak,
 - e — Kentsel ulaşım kitaplığını kurmak ve yayınlar çıkarmak,
 - f — İl Trafik Komisyonu çalışmalarında Ankara Belediyesi'ni temsil etmek.
- Şimdiye kadar yapılan işleri kısaca özetlersek :

Raylı Toplulaşım Sistemi Bürosunca :
5000 konutu kapsayan ulaşım anketi, Ankara Ulaşım Etüdü.

Ulaşım Planlama Grubunca : 14500 konutu kapsayan 1980 ulaşım anketi, özel otobüs yolları, otobüs taşıt parkının planlanması, otobüs garaj yer seçimi, trolleybüs etüdü, ekspres otobüs hatları, otobüs işletme önerileri (bilet sistemi, durak tasarımları) v.b.

Ulaşım Planlama Dairesi Başkanlığınca;
kentsel ulaşımında amaçlar, ilkeler, politikaların saptanması, otobüs taşımacılığının geliştirilmesine yönelik uygulamalar, 1980 ulaşım anketlerinin değerlendirilmesi, sakatlar için ulaşım olanaklarının araştırılması, aylık toplulaşım kartı ve ücret ödeme sistemi durak düzenlemeleri, kavşak ve dolmuş minibüs hareket noktalarının tasarımı, yeni otobüs güzergâhlarının açılması, özel otopark alanlarının saptanması, ve buna benzer çalışmalar yapılmış, hazırlanan projelerin çoğu uygulamaya geçirilmiştir.

Ulaşım Planlama Dairesi Başkanlığı, kısa vadede mevcut ve plansız sistemi iyileştirici proje çalışmaları, orta vadede kentdel ulaşım planı hazırlama çalışmalarına geçmek üzere gerekli bilgi ve istatistiki veri toplama çalışmalarının tamamlanması, bilgilerin idökümü ve işlenmesi, uzun vadede ise kentsel ulaşım planının hazırlanması gibi hedeflerini gerçekleştirme amacıyla, diğer meslek grublarındaki personel ve 9 Şehir Plancısı ile şu anda çalışmalarını sürdürmektedir.

Halen U.P.D.'de görevli Şehir Plancıları:

Erdal Ünsal

Can Kafdağlı

Fuat Vural

Yusuf Okçuoğlu

Handan Çataltepe

Hasan Duygulu

Cengiz Çakan

N. Mehmet Arslantürk

Gülden Tatlısu

Daha önce görev almış Şehir Plancıları:

Gökhan Menteş

Turgut Karagöz

Tavit Köletavitoğlu

(BAŞYAZI Devam)

Örgütsel sorunları aşabilmek açısından önemli bir atılım merkezileşme çalışmaları da genel kurul da oldukça somut öneriler halinde sunulabilmiştir. Uzun yıllardır tartışılan ve üzerinde çalışılan merkezileşme, ilke olarak tüm odalarca da kabul edildiğine göre, şimdi yapılacak iş vakit geçirmeden genel kurulca benimsenen önerilerin hayata geçirilmesi, bunun için tüm olanakların seferber edilmesidir.

Önümüzdeki dönemde tüm odalar, geçmişteki hatalara düşmeden, üyeleri ile olan ilişkilerini sağlamlaştırmak, kendi meslek alanlarında programlı sürekli, sonuç alıcı çalışmalar yürütmek görevi ile yükümlüdürler. Bu çalışmalar, TMMOB'nin kazanılmış hakları korumak ve yenilerini kazanmak doğrultusunda sürdürdüğü çalışmaları bütünleyecek, ona destek olacaktır. Bu düşüncelerle XXVI. dönem TMMOB yönetim kuruluna başarılar diliyoruz.

KISA HABERLER

DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ KUTLANDI.

Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı 5 Haziran 1981 Dünya Çevre Günü nedeniyle Milli Eğitim Müdürlüğü ve Ankara Belediyesiyle işbirliği yaparak çevre konularına öğrencilerin ve halkın ilgisini çekici etkinliklerde bulundu. Ankara'nın çeşitli semtlerindeki Lise ve Ortaokullarda Müsteşarlık elemanlarınca üç gün süreyle dia gösterileri ve konferanslar gerçekleştirildi. 5 Haziran sabahı Gençlik Parkında halka açık bir toplantı ve şenlik düzenlendi. Çevre konulu bir sergi açıldı. Öğleden sonra Prof. Dr. Rona AYBAY'ın başkanlığında, Prof. Dr. İlhan TEKELİ, Doç. Dr. Oktay BEŞKARDEŞ İcen BÖRTÜCENE ve Nejat ÖZBAYKAL'ın konuşmacı olarak katıldıkları, «Türkiye'de Nasıl Bir Çevre Politikası» konulu Açık Oturum gerçekleştirildi.

İLLER BANKASI 9 İMAR PLANINI İHALEYE ÇIKARDI

28.5.1981 tarihinde İller Bankası 1 adet B,1 adet D ve 7 adet F grubu imar planı düzenlenmesi işini ihale etmiş ve yapılan pazarlıklar sonucu keşif bedelleri Tokat'ta % 9.10 Havsa'da % 49.06, Hizan'da % 29.62 Çat'ta % 6.38, Yağan'da % 45.67, Çatalzeytin'de % 62.49, İkizdere'de % 55.70, Kızılcaören'de % 53.78 ve Kızılcaşöğütte % 16.28 oranlarında düşürülmüştür. Müdürler Kurulu'nca onaylanmış bulunan bu sonuçlara göre yükleniciler toplam 9 imar planı işi için İller Bankası'nın belirlediği 10.981.284 TL'si tutarındaki keşif bedelini 8.270.250 TL sına düşürerek işleri ortalama % 24.69 oranında daha düşüğüne yapmayı kabul etmişlerdir.

PLANLI GELİŞMENİN 20 YILI SEMİNERİ YAPILDI

Türkiye'de Planlı Gelişmenin 20 yılı (1960-1980) konulu seminer 13-15 Mayıs tarihleri arasında ODTÜ'de yapıldı. İdari İlimler Fakültesi tarafından düzenlenen seminere yerli ve yabancı, 100'e yakın, tanınmış ekonomist ve planlama uzmanı katıldı. Aynı anda üç salonda birden süren oturumlarda başlıca tartışılan konular şunlardı. Planlama ve dış ekonomik ilişkiler, ulusal planlamanın sosyal yanları planlamada makro modeller, plan uygulaması, plan ve emek, planlama modelleri, sosyal bir kurum olarak planlama, plan ve bunalım. Ayrıca, genel sorunların tartışıldığı açılış ve kapanış panelleri yapıldı.

TMMOB Çevre Komisyonunun

(Baştarafı Sayfa 1'de)

ATES, Eskişehir Kanalizasyon Projesini açıklayıcı bilgiler sundu.

Eskişehir Belediyesi Başkan Yrd. Zeki DOĞAN konuşmasında Eskişehir kentinin özelliklerini tanıttıktan sonra Porsuk çayı kirliliği ve nedenleri üzerinde açıklamalar yaptı. Bu konuda Belediyenin ve ilgili kuruluşların yapmış oldukları temizleme çalışmaları hakkında bilgi verdi. DOĞAN ayrıca, kentin diğer çevre sorunlarından olan hava kirliliği, altyapı yetersizlikleri, katı atıklar ve imar dışı yerleşmeler konularında açıklamalarda bulundu, Belediyenin bu konularda karşılaştığı güçlükleri belirtti.

I. Oturumun son konuşmacısı Y. Şehir Plancısı Ali İLGEN, Eskişehir Kentinin imar planı yapım sürecini anlatarak, kentin ekonomik, sosyal ve fiziksel özelliklerini açıkladı. İmar Planı kararlarına ilişkin bilgiler veren İLGEN, konuşmasının sonunda kentsel çevre sorunlarına ilişkin olarak imar planında getirilmeye çalışılan önlemler üzerinde durdu ve özellikle kent içinde yerleşmiş olan sanayi tesisleri konusunda imar planında alınan kararları ilettiler.

Panelin öğleden sonraki oturumunda, yöre özel örneğinden ülke geneline geçilerek, Türkiye'de çevre sorunlarının çıkış nedenleri ve çözümleri üzerinde duruldu.

Başbakanlık Çevre Müsteşarı Refet ERİM'in yönettiği bu oturumun ilk konuşmasını TMMOB Çevre Komisyonu adına Öznur ÖZER yaptı. ÖZER konuşmasında Türkiye'de Çevre sorunlarının çıkış nedenlerini Kalkınma - Çevre ilişkisini irdeleyerek açıkladı. Yöresel çevre sorunlarına ara bir çözüm olarak etkin bir çevresel etki irdeleme sisteminin kurulması gerekliliğini belirten ÖZER, ülke çapında köklü çözümlerin ancak gerçek anlamda «Kalkınma Planları» ile olanaklı olduğunu söyledi.

Daha sonra söz alan İmar ve İskân Bakanlığı Planlama ve İmar Genel Md. Yrd. Dr. Feral EKE, arazi kullanımında mekansal planlamanın kapsam, ölçek ve yaklaşımlar açısından bir irdelemesini yaptı. Çevreyi yakından ilgilendiren bu planların aksayan yönlerine değinen EKE, plan kademelerinde ülkesel fiziki planların olmayışının yarattığı boşluk nedeniyle genelden özele bir yaklaşımın kurulmadığını söyledi. Çevreye ilişkin temel veri ve belgelere ilişkin çalışmaların tamamlanamamış olmasının çevre faktörünün yeterince gözetilememesine neden oldu-

ğunu belirtti. Bilgi bankası sisteminin kurulmasını, eşgüdüm eksikliğinin giderilmesini ve plan uygulamalarında İ.İ.B.'nin yaptırım gücüne kavuşturulmasını önerdi.

Bu oturumun üçüncü konuşmacısı Y. İnşaat Mühendisi Vahap BALMAN, su ve kanalizasyon teknik altyapısı ile ilgili olarak Türkiye'ye ilişkin bir irdeleme yaptı. Bu tesislerin yapımında yerel yönetimlerin mali yönden içinde bulundukları önemli darboğazları giderici önlemlerin getirilmesi gerektiğini vurgulayarak, bu konularda Belediye Gelirleri Yasasında getirilen yeniliklerden söz etti.

Dördüncü konuşmacı olarak söz alan İ.T.Ü İnşaat Fakültesinden Doç. Dr. Derin ORHON ise sanayi, ısınma ve teknik altyapıda teknolojik öğelerin bir irdelemesini yaparak bu alanlardaki teknoloji seçiminin Türkiye'de çevre sorunlarını nasıl etkilemekte olduğunu konusunda açıklamalar yaptı. ORHON, sanayi teknolojisinin seçiminden çok seçilmiş teknoloji ile birlikte çevreye ilişkin önlemlerin getirilmeyişinin sorunlara neden olduğunu belirtti. Isınma teknolojisinin ise ülkemizde geri düzeyde olduğunu belirten konuşmacı yerleşim esaslarının da hatalı olduğunu söyledi.

Teknik altyapıda teknoloji seçiminde ise sorunlara yanlış yaklaşıldığını belirtti. Kuruluşlar arasında fonksiyonların fazlaca bölünmesinin sorunlara çözüm getirilmesini güçleştirdiğini ayrıca işletme bozukluklarının da bu sorunları arttırdığını açıkladı.

Panelin son konuşmacısı Dr. Demet IŞIK, konuşmasının başında tüm Mimar ve Mühendisler kitlesinin çalışmalarında insan ve doğadan yana bir bakış açısına sahip olmalarının önemini vurguladı. Çevre yönetiminin çok önemli bir aracı olan çevresel etki irdelemesi hakkında bilgi sunan IŞIK Türkiye'de mevcut mevzuat çerçevesinde sanayi kuruluşlarına verilen izin belgeleri ile ilgili karmaşık durumu açıkladı ve çevre faktörünün bu sistem içinde nasıl irdelenmekte olduğunu anlattı. Mevzuat kargaşasının yarattığı sorunları örnekleyen IŞIK, Türkiye'de çevresel etki sisteminin kurulması ile çevre yönetiminde önemli bir adım atılmış olacağını, bunun için de mevcut yasal karmaşıklığın çözümlenerek tek yasa, tüzük ve yönetmelik dizisine bağlanması gerektiğini söyledi.

Panelin sonunda, izleyicilerin katılımı ile tartışmalar gerçekleştirildi.

TEZ ÖZETİ

Konu : Tarihsel çevrede yeni konut potansiyelleri (New Potentials of Historic Housing Areas in Turkey)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Yüksek Lisans Tez, 114 sayfa, Ocak 1981, Yıldız OKÇUOĞLU, Tez Yöneticisi : Prof. Gönül TANKUT

Tezin konusu, tarihsel çevrenin taşıdığı konut potansiyelinin araştırılmasıdır. Tarihsel çevre korumasının, kültürel ve tarihsel boyutlarına, sosyal ve ekonomik boyutlarının da eklenmesiyle; dini, kültürel ve tarihsel yapılarla birlikte tarihsel konut dokusunun da korunması anlamlı duruma gelmiştir.

Özgün olarak barınma işlevini karşılamış olan tarihsel yapıların korunmaları, büyük oranda, aynı işlevin devamına bağlı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, tarihsel konut stokunun yeniden kullanılabilir olmasının ve bu eylemin uygulama ölçeğinin araştırılması ve tarihsel yapılardan konut olarak yararlanma düzeyinin sağlanmasıdır.

Çalışmanın ilk bölümü özellikle Avrupa Konseyi deneyimleri doğrultusunda, korumanın değişen anlamı ve yaklaşımlarının değerlendirilmesidir. İkinci bölümde tarihsel çevre korumasının ülke düzeyinde görünümü verilmektedir. Üçüncü bölümde, Eski Eserler Yasası'nın onanmasında sonra, tarihsel çevre konusunda yapılan eleştiriler derlenmiştir. Dördüncü bölüm de tarihsel çevrenin konut potansiyelinin ve bu konu-

daki ölçütler ve sorunların çözümlenmesi yer almaktadır. Beşinci ve son bölümde; genel bir değerlendirme yapılarak, tarihsel konut alanlarının korunması için bir öneri getirilmiştir.

Son bölümde, niteliksel ve niceliksel boyutları tam olarak belgelenememesine karşın varlığı yadsınamaz olan tarihsel çevrenin, önemli bir etkinliği ve yaygınlığı olmasa da ülkesel ölçekte korunması çabası ile yasal ve örgütsel düzeyde önlemler alındığı ve yoğun bir kuramsal çalışmanın sürdürüldüğüne değinilmekte ancak *neden korumalıyız?* sorusunun yanıtının vermediği ve ülkesel düzeyde ortak bir bakış açısının oluşmadığı belirtilmektedir.

Çalışmada «neden korumalıyız» sorusuna yanıt ararken, önce günümüze kadar kalan tarihsel dokunun nasıl korunduğuna göz atılmıştır. Bu değerlendirmede, i) tarihsel çevre yada elemanları hakkında koruma kararı alındığı için, ii) çevresel ölçekte korunma bilincinin var olduğu için, iii) tarihsel çevrenin tümüyle yenilenmeye gereksinme duyulmadığı için, iv) yenilenmeye uygun olmadığı için değil de, tüm bunlardan daha çok tarihsel çevrenin tümünün sahipleri, devlet yada özel sektör tarafından yenilenmesinin olanağı olmadığı için şimdiye dek korunabildiği sonucuna varılmıştır. Bundan ötürü de, yalnız kültürel, tarihsel, artistik vb. değerlerinden dolayı değil, *tümünü yıkıp yeniliyemediğimiz için de, mevcut konut stokunu korumak ve kullanılabilirliğini artırmak zorundayız*, yargısı tezin önemli bir bulgusu olarak benimsenmiştir.

Tezin son bölümü kentlerin büyüklük ve işlevlerine göre değişik koruma eylemleri

önerisi ile bitmektedir. Bu önerileri belirgi leştiren değerlendirmeye göre 100.000 nüfus koruma açısından küçük ve büyük kentler sınırı olarak ele alınmakta ve her iki kent grubu i) konut stokunun niceliği, ii) niteliği (iii) sahipliliği, iv) kullanıcılarının özellikleri, v) kullanım özellikleri vi) fiziksel bölünme özellikleri, vii) alt yapı kolaylıkları, viii) yerel yönetim örgütünün gücü ve ix) kullanıcıları yeniliklere açık olması açılarından irdelenmektedir.

ÜYE ÖDENTİLERİNE İLİŞKİN YENİ CEZA UYGULAMASI 1 TEMMUZ 1981 TARİHİNDE BAŞLATILACAKTIR

BİRLİK HABERLERİNE ABONE OLALIM.

ŞPMMO ÜYELERİNE,

MİMARLAR ODASI İLE YAPILAN
ANLAŞMAYA GÖRE ÜYELERİMİZ
MİMARLIK DERGİSİNİ % 50 İNDİRİM
Lİ ALABİLECEKTİR.

GÖNDEREN : TMMOB ŞEHİR PLANLAMA
MİMAR VE MÜHENDİSLERİ ODASI

Konur Sok. No. 4/4-06
Yenişehir/ANKARA

GİDECEĞİ YER :